

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Frýbert

**Vznik a vývoj árijské ideologie v kontextu tehdejší doby a její
ohlas v českém tisku**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2010 – 2013

BACHELOR THESIS

Jiří Frýbert

**Inception and development of the Aryan ideologies in the
context of the past ages and its echo in the Czech press**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěl bych poděkovat Mgr. Liborovi Svobodovi, Ph.D. za jeho ochotu, vstřícnost a odbornou pomoc.

Anotace

Bakalářská práce není (z důvodu zvoleného tématu) rozdělena na teoretickou a praktickou část. Rozebírá převážně genealogické, filologické a rasové dějiny evropského kontinentu, aby dokázala vysvětlit příčinu židovského holokaustu, jenž se odehrál v první polovině dvacátého století.

Klíčové pojmy

Analýzy periodik, árijská ideologie, bakalářské práce, biblická tradice, filologie, genealogie, kraniologie, lidské rasy, monofyletismus, národ, pokrevní čistota, polyfyletismus.

Annotation

The Bachelor thesis is not (due to the chosen topic) divided into theoretical and practical part. It mainly discusses genealogical, philological and racial history of the European continent in order to explain the cause of the Jewish Holocaust, which took place in the first half of the twentieth century.

Key words

Aryan ideology, bachelor theses, biblical tradition, blood serenity, craniology, genealogy, human races, monophyly, nation, periodical analyses, philology, polyphyly.

OBSAH

ÚVOD	9
1 PŘÍČINY HLEDÁNÍ KOŘENŮ EVROPSKÉ CIVILIZACE	10
2 PRVNÍ GLOTTOGENETICKÉ A FILOLOGICKÉ ÚVAHY	11
3 STŘEDOVĚKÁ POJETÍ RASY A JEJICH VLIV NA BUDOUCNOST	13
3.1 Španělsko	13
3.2 Itálie	14
3.3 Francie	14
3.4 Anglie	15
3.5 Německo	16
4 NOVOVĚK A NÁSTUP ORIENTU	19
5 STŘETNUTÍ DVOU SVĚTŮ	20
6 VÝVOJ INDOEVROPEISTIKY	22
7 BÁJNÍ ÁRIJCI V EVROPĚ	25
7.1 Opadnutí zájmu na Britských ostrovech	26
7.2 Přijetí teorie Francouzi	28
7.3 Svěbytné uchopení v Německu	30
8 VZNIK BIOLOGICKY VYMEZENÉ RASY	32
8.1 Životní cesta Arthura Gobineaua	32
8.2 Síla civilizace	33
8.3 Úloha Árijce	35
8.4 Vize zítřků	38
9 O PŮVODU DRUHŮ	40
10 OBDOBÍ ÁRIJSKÉHO VĚKU	44
11 HITLEROVA SYNTÉZA DĚJIN	49
11.1 Bezradní historikové	50
11.2 Formování osobnosti	51
11.3 Mladý antisemita	53
11.4 Národ a rasa	55
11.5 Árijec a Žid	56
11.6 Politikou k naplnění poslání	59
12 OHLAS ÁRIJSKÉ IDEOLOGIE U NÁS	63
12.1 Protizidovská atmosféra v průběhu devatenáctého století	64
13 VÝZKUMY A METODOLOGIE	68
13.1 Cíle, záměry, hypotézy a struktura obsahové analýzy	69
14 OBSAHOVÁ ANALÝZA	71
14.1 Stráž říše	71
14.2 Fašistické listy	76
14.3 Arijský boj	81

15 SHRnutí OBSAHOVÉ ANALÝZY A JEJÍCH VÝSLEDKŮ	86
ZÁVĚR	88
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	94

ÚVOD

V počátcích každé práce je důležité, aby bylo naprosto přesně vymezeno rozebírané téma. Jedině tak lze dosáhnout toho, že čtenář bude správně připraven na náplň stránek následujících. Nejedná se ovšem pouze o zdůvodnění předmětu předložené studie, ale i o její strukturu, cíle atp. Pokud bych měl tedy charakterizovat úvodní část jedním slovem, označil bych ji za jakýsi „manuál“. V rámci návaznosti na tento pojem se pokusím stručně charakterizovat, co považuji za nejzásadnější před samotným přistoupením recipienta k obsahu tohoto pojednání.

K samotné struktuře. Má studie je rozřazena v rámci časové chronologičnosti od dávné minulosti k té nám bližší, což má za účel především lepší pochopení a návaznost všech myšlenkových proudů a jejich dalších transformací. Této přísné logice jsou podrobeny samotné kapitoly a podkapitoly. Ačkoliv se tedy může místy zdát, že je práce předdimenzovaná na úrovni členitosti, osobně věřím, že je tato podoba v zásadě přiměřená probírané tematice.

Námět bakalářské práce je (troufám si tvrdit) dosti ojedinělý. K jeho výběru mě vedla jedna prostá skutečnost. Procházíte-li místem, kde se prodávají knihy, a narazíte na publikace zabývající se holokaustem, zjistíte, že se téměř všechna tato díla věnují průběhu židovského vyvražďování, nikoliv ovšem důvodům, jež vedly k oněm hrůzným činům. Tento fakt je způsoben tím, že dodnes paradoxně neexistuje jasná odpověď na tento zásadní zločin proti lidskosti. Volba tématu se pak pojí i s jeho cílem. Jedním ze záměrů bude vysvětlení prvotní příčiny holokaustu.

Dalším pak bude poukázat na dějinnou návaznost a plynulost, kdy se jedna věc mění v průběhu doby v jinou, až může dospět pozvolným způsobem do bodu, kdy se bude předmět výsledný naprosto lišit od toho prvního. Vycházím-li z této myšlenky, docházím k závěru, že je posléze hlavním přínosem mé práce pochopení historie, prostřednictvím níž se můžeme učit a ve výsledku chápat nejen události současné, ale zároveň je v naší moci předvídaní věcí budoucích a tedy vyhnout se chybám, omylům či tragédiím dřívějších dob tím, že na ně dokážeme poukázat a možná je včas i zastavit.

Na každý pád si uvědomuji, že přede mnou stojí náročný úkol. Chci-li totiž úspěšně dovést čtenáře i sám sebe k vytyčeným cílům, je bezpodmínečně zapotřebí, abych předložil poměrně široký okruh znalostí. Ten zahrnuje kompletní zmapování nejen podstaty árijské ideologie (z níž Hitler vycházel při vlastní tvorbě světonázoru), ale i lokálních vývoju filologických, glottogenetických, antropologických a rasových na evropském kontinentu, jež měly fatální důsledky pro vývoj dvacátého století. Nesmírně důležitá je pak také úloha tisku (v této práci konkrétně českého), který svým přenesením dříve vědeckých úsudků na široké lidové masy zahájil proces, ve kterém byly tyto myšlenky zohledněny v politických programech jednotlivých stran, což vedlo k převedení některých teorií do hrůzostrašné praxe. Z tohoto plyne, že hlavním předmětem mé práce je obsahová analýza dobového tisku, jejímž prostřednictvím si tuto praxi a dopady árijské ideologie lze barvitě představit.

Vznik a vývoj árijské ideologie v kontextu tehdejší doby a její ohlas v českém tisku odkryje v plné nahotě zákon akce a reakce, vliv vzdálenější minulosti na bližší minulost a poukáže na to, že i mnohdy dobrý počáteční úmysl se může pod vlivem doby, vynálezů, studií a různého uchopení stejné problematiky změnit v noční můru dalších generací. Toto téma je tedy nejen sondou do dob uplynulých.

1 PŘÍČINY HLEDÁNÍ KOŘENŮ EVROPSKÉ CIVILIZACE

Jestliže budeme pátrat po důvodech, jež předznamenaly vytvoření árijské ideologie, je nutné se zprvu zaměřit na *filologické* a *glottogenetické* tradice Evropy, které mají své počátky již v pátém století po Kristu. Právě v těchto dobách došlo k faktickému zániku západořímské říše v dosud probíhajícím stěhování národů.

Mohutná migrace byla způsobena v první řadě populační explozí, dále např. transformací společnosti z pasteveckého na zemědělský způsob života. Součástí této nové „filozofie“ byla potřebná půda k obdělávání. Za tímto prostorem k žití se hnál nejeden „barbarský“ kmen z Asie a Skandinávie, aby v Evropě mohl vytvořit své teritorium, ze kterého se později zrodily státy feudální.

Pýcha antického světa v podobě Římské říše se rozplynula. Evropu si rozdělili zejména přistěhovalci z východu, přičemž málokdo z původních osadníků Starého kontinentu měl tušení, odkud tito noví vládci přišli. Zhruba takto vypadala situace v počátcích nově se utvářejících evropských dějin.

Učenci, kteří se ve středověké éře zabývali původem těchto civilizací a jejich lingvistickou rozrůzněností, byli dozajista velmi zmateni. Podpořeno biblickou naukou, *monofyletismem* a touto neprostupnou mlhou nevědomosti, byla do značné míry zapříčiněna tak potřebná touha po věděni, po nalezení *primordální* jazyka a prvotní společnosti, která před příchodem do Evropy tímto jazykem vládla.

2 PRVNÍ GLOTTOGENETICKÉ A FILOLOGICKÉ ÚVAHY

Proces vzniku konkrétních jazyků a jazykových skupin byl tedy společně se studováním příslušných pramenů podroben zkoumání již v raném středověku. Počínaje tímto obdobím se evropští vzdělanci snažili nalézt onen prvotní neboli *primordální* jazyk.

Ivo T. Budil v tomto směru uvádí, že za něj byl všeobecně označován ten jazyk, kterým mezi sebou komunikovali stvořitel a člověk, konkrétně tedy Bůh s Adamem a Evou. Přičemž důležitost univerzálního jazyka byla umocněna nejen postavením křesťanství v tehdy feudální Evropě, ale i tím, že jeho nalezení bylo všeobecně spojováno se spásou všeho lidstva.¹

V průběhu několika desítek let i staletí se tak do pozice onoho *primordálního* jazyka dostalo hned několik jazyků, ať už to byla hebrejšťina, egyptština, nebo evropské národní jazyky. Statusu *primordálního* jazyka však neunikly ani „barbarské“ jazyky, kterým byla především kvůli jejich nesrozumitelnosti připisována jistá výjimečnost. Obecně se však ve středověku prosazovaly především dvě teorie, které vycházely ze Starého zákona, jenž byl zejména pro toto období určující.

Podle první tradice hovořili *primordálním* jazykem (tedy hebrejšťinou) tři Noemovi synové, Šém, Chám a Jefet, kteří po potopě světa založili jednotlivé evropské národy. Dále se uvádělo, že každý z těchto tří Noemových potomků dal vzniknout jinému, přičemž si nejsou tyto národy rovny svým významem. Průkopníkem tohoto konceptu byl *Isidor ze Sevilly*.

Druhá vypráví o božím trestu, jenž se snesl na stavitele babylonské věže, kteří mluvili *primordálním* jazykem. Tato stavba prý působila jako vzpoura proti Bohu, jenž její budovatele ztrestal rozrůzněním jejich jazyků. Ti posléze unikli do Evropy, kde založili své říše a později státy.

¹ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 11. ISBN 80-200-0987-6.

Pozn. autora: Upozorňuji na fakt, že v prvních několika kapitolách vycházím výhradně z výše uvedené publikace Ivo T. Budila. Uvědomuji si, že by si tato část zasloužila více různých publikací, čímž by se tak potvrdila i pádnost předkládaného, přesto tato literatura na rozdíl od ostatních knih obsahuje nejen složku rasovou, ale zejména lingvistickou, která jinde chybí.

Jedním z propagátorů této teorie byl i italský básník *Dante Alighieri*, který k tomuto pojetí dodal, že byly tímto způsobem vytvořeny jazyky podle geografického umístění těch, kteří je ovládali, konkrétně do světových zón a menších oblastí. Dalšími významnými lingvisty středověku byli např. *Guillaume Postel* nebo *Raimundus Lullus*.

Na každý pád nezůstala středověká pojetí o *primordálním* jazyce zahrnuta do těchto dvou vůdčích scénářů, nýbrž byla zvláště v tomto období velmi roztržena. Až v novověku se začaly tyto teorie o *primordálním* jazyce postupně zužovat, sláblo výlučné postavení Bible při výzkumu dějin evropské civilizace, až se dospělo pozvolným a několikasetletým vývojem k vytvoření *árijské* rasy, která převzala roli civilizace mluvící prvotním jazykem a mající téměř nadpřirozené schopnosti.

3 STŘEDOVĚKÁ POJETÍ RASY A JEJICH VLIV NA BUDOUCNOST

Jak už bylo zmíněno výše, středověk byl zahlcen různými snahami, v jejichž rámci byly vyzdvihovány také národní jazyky evropských státních útvarů. Pravděpodobně byl v této formě realizován jakýsi intelektuální souboj mocností středověké Evropy. V této době byly položeny mimo jiné základy ideologie „dvou ras“, které byly ve svém důsledku naprosto fatální pro vývoj evropského myšlení a historie Starého kontinentu vůbec.

Středověká populace byla náhle v myslích některých vzdělavců rozdělena na příslušníky germánského (přistěhovatelského) a negermánského obyvatelstva, přičemž prvně jmenovaní měli být ve své kvalitě a schopnostech hodnotnější, než ti druzí. Měli užívat *primordální* jazyk a být spojeni s Bohem. Jak navíc dodává již zmiňovaný *Ivo T. Budil*, feudální vládci a panovníci nových územních celků často vytvářeli vlastní mytické genealogie svých předků, aby tak dosvědčili svou nadřazenost a pojitko s neporazitelnými Germány, zkázou Římské říše.²

3.1 Španělsko

Jedním z takovýchto států, které vyvozovaly svůj původ od Germánů, byli Španělé. Iberický poloostrov byl po pádu Římské říše osídlen Kelty, Galořímany, Ibery a Slovany. Téměř ihned ale začal do této oblasti pronikat germánský kmen Vizigótů, jenž na území dnešního Španělska založil Vizigótské království.

Příslušníci tohoto „barbarského“ společenství se tak dostali do nadřazené pozice vůči původním obyvatelům zmíněného poloostrova a začali utvářet dějiny španělského národa. Zrodila se tzv. vizigótská aristokracie, k níž se ještě v devatenáctém století hlásila podstatná část španělské elity.

² BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 18-19. ISBN 80-200-0987-6.

3.2 Itálie

Na Apeninském poloostrově byla situace odlišná. Itálie se neubrala cestou, která by zdůrazňovala nadvládu, či nadřazenost jedné rasy nad jinými. V období středověku se adorovala iluze velkého Říma, jenž byl v dobách již uplynulých středem světa. Působení germánského kmene Langobardů se tedy naprosto minulo účinkem. Jediný národ, který byl po jistou dobu chápán jako vzor pro celou Itálii, byli Etruskové.

Koncept o dominantní úloze Říma se dostal opět do popředí zejména v devatenáctém století. Tomuto městu byla přiřknuta revitalizační moc, prostřednictvím níž měl být rozpolcený Apeninský poloostrov opět sjednocen. Za úspěšné dovršení této nacionalistické vize je zodpovědný *Giuseppe Garibaldi*, jenž byl později označen za „nového Romula“.

Itálie, která se ani ve středověku nehlásila k oné tradici „dvou ras“, zcela logicky nemohla z hlediska svébytného vývoje podlehnout působení myšlenky o nadřazenosti *Árijců*. *Ivo T. Budil* věří, že pozdější Mussoliniho Itálie vnímala rasu pouze z duchovního, nebo nacionalistického hlediska, nikoliv prostřednictvím biologie či antropologie, jak tomu bylo právě v nacistickém Německu.³

3.3 Francie

Podobně jako u Španělska, byla i Francie protknuta germánským mýtem. V jejím případě se tento fenomén nazýval franckou tradicí, přičemž „barbarští“ Frankové byli těmi, kteří po pádu západorímské říše ovládli Francii a část Německa. Souhrnně byli tito přistěhovalci považováni za zakladatele francouzského státu.

Před příchodem franckých válečníků byli na tomto území usazení Galové. Tito původní osadníci oblasti, kterou dnes označujeme jako Francii, byli se svou úlohou podřadné rasy logicky nespokojeni. Spor mezi neurozenými Galy a aristokratickými Franky přetrvával od dob středověku v celých francouzských dějinách.

³ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 38-39. ISBN 80-200-0987-6.

Vzájemnou nenávisť mezi těmito společenskými vrstvami navíc umocnil *Tacitův* spis z prvního století našeho letopočtu, který se nazýval *Germania* a pojednával o nadřazenosti germánských kmenů, jež osídlily Evropu. Toto dílo se stalo velmi populární a skrz něj dostávalo výlučné postavení nových evropských vládců punc pravdivosti. Galská část francouzské společnosti se ovšem nikdy neztotožnila s takovýmto rozdělením. Jedním z hlavních produktů boje proti franckému mýtu byla bezpochyby Velká francouzská revoluce, která měla založit občanskou společnost v podobě republiky a vložit do rukou neurozených větší moc nad svým životem. Úspěch Velké francouzské revoluce poté znamenal, že byla aristokracie ve Francii téměř „vymazána“ z povrchu zemského a společně s její nadvládou upadal v zapomnění i absolutistický *ancien régime*.

Jak ovšem dosvědčuje ve své knize *Ivo T. Budil*, dílo zakladatele *árijské* ideologie *Arthura Gobineaua* pod názvem *Pojednání o nerovnosti lidských ras* z roku 1853 přežilo Velkou francouzskou revoluci, jen se zaměnily názvy, když místo Germánů spatřili světlo světa (v návaznosti na francký mýtus) Árijci. Revolucionáři tedy svou snahou nedokázali vymazat ony bájně Franky a nahradit je původními Galořímany.⁴

3.4 Anglie

Oproti výše jmenovaným byla skutečnost, která postihovala středověkou Anglii docela jiná. Na tomto ostrově se tříštilo hned několik *genealogických* principů.

Prvním takovým převažujícím pojetím byla uvedená starozákonní (semitská) tradice. Angličané nejprve ztotožňovali svůj původ se Šémem, jedním z Noemových synů a převzali na sebe jakousi roli vykupitele a vyvoleného národa. Posléze směřovala Anglie stejně jako zbytek Evropy především ke své vlastní národní podstatě ustavené charakterem místních obyvatel.

Ve Francii zápolili Germáni v podobě Franků a původní Galové. V Anglii se stalo obdobným problémem soužití Anglosasů (či zejména Sasů) s příchozími Normany.

⁴ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 31. ISBN 80-200-0987-6.

Britské ostrovy byly totiž dobyty vévodou *Vilémem II. Normanským* v roce 1066, kdy tento francouzsky mluvící vojevůdce slavně zvítězil nad anglosaským králem *Haroldem II. Godwinsonem*. Aby nový anglický král (již známý jako *Vilém I. Dobyvatel*) upevnil svou moc, zabavil půdu všem anglosaským urozeným pánům, kteří bojovali po boku *Harolda II.*, stejně jako všem vzbouřencům proti normanské nadvládě. Tyto zkonfiskované majetky posléze rozdál svým věrným normanským šlechticům, a ačkoliv byli Normané v menšině oproti původním obyvatelům Anglie, postupem doby se stali skutečnými a nezpochybnitelnými hegemony této země. Přesto na Britských ostrovech vždy existovalo napětí mezi vládnoucími Normany a prostými Anglosasy.

Germáni zde přítomní v zastoupení Normanů (Vikingů) však na své síle podle slov *Ivo T. Budila* neztratili a především v devatenáctém století se stali předmětem děl mnohých učenců či romantických spisovatelů, mezi které např. patří *Sir William Scott*, jenž ve svých pojednáních mimo jiné psal o rasové válce na Britských ostrovech.⁵

Rasová teorie o předurčenosti a nadřazenosti Germánů vedla v této oblasti až do konce tohoto století, poté se Angličané vrátili o několik set let zpět a začali do výšin vynášet nejpůvodnější obyvatelstvo v podobě Sasů, Britů, Piktů a Skotů.

Tímto krokem se výrazně odklonili od germanismu jako takového, což jim pravděpodobně poskytlo imunitu vůči ideologickému působení nacistického Německa v první polovině dvacátého století.

3.5 Německo

Nyní je na místě krátká rekapitulace. Evropa byla v průběhu středověku úzce svázána (mimo hebrejskou tradici) s teorií „dvou ras“, která rozdělila obyvatelstvo Starého kontinentu na Germány a původní negermánské obyvatelstvo. Příslušníci germánských kmenů byli nadřazení prvobytným usedlíkům, jelikož se z jejich řad rekrutovali první vládcí nově vznikajících říší.

⁵ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 35. ISBN 80-200-0987-6.

Ke všemu se věřilo, že tito Germáni vládnu (v rámci svých teritorií) *primordálním* jazykem a jsou tedy prvotní civilizací, která je odvozena přímo od Boha. Ve Španělsku jimi byli Vizigóti, ve Francii Frankové a v Anglii Normané. Jaký byl ovšem osud Německa, které bylo později chápáno jako vlast všech Germánů?

Na území dnešní Spolkové republiky Německo nevznikl, či se neusídlil ve středověku žádný germánský kmen, jenž by později dal počátek této zemi, což je poměrně paradoxní. Za běžných okolností tomu bylo tak, že jakýsi kmen byl svázán s půdou natolik, že na ní později založil stát, který svým názvem vycházel právě z původce, jak tomu bylo v případě Franků a založení Francie. Tak se ale nestalo u Německa.

Obecně platí, že pojmenování Němců pochází od označení společného jazyka. Jinak řečeno, Němci byli ti, kteří se shlukovali na základě totožných, nebo velmi podobných lingvistických základů. Samotné Německo pak vzniklo skrz vymezení se vůči jiným jazykovým skupinám. Počátek tohoto státního útvaru byl tedy prosycen jakýmsi nacionálně-lingvistickým ideálem jednoho společenství, které má být podle těchto kritérií zcela logicky propojeno v celek.

Tuto svou nově získanou identitu se samotní Němci snažili podpořit všemožnými díly, jejichž smyslem bylo právě pozvednutí němectví a formulace německé svrchovanosti. V tomto duchu bylo také napsáno jedno z nejvíce militantních a nacionalistických děl, jež je svými myšlenkami připodobnitelné k Hitlerově knize *Mein Kampf*.

Dílo, o němž je řeč, je známo pod názvem *Kniha sta kapitol*, které se jinak také říkalo *Hornorýnský revolucionář*. Toto bojovné germanistické dílo bylo sepsáno někdy mezi léty 1490 – 1510. *Ivo T. Budil* v souvislosti s tímto spisem hovoří o tom, že v něm neznámý autor nabádal všechny Němce k revoluci, která by měla být vyplněna krví kněží, studentů teologie, či například Židů, a to pomocí určitého „manuálu“.⁶

Podle *Hornorýnského revolucionáře* vznikne po vyřešení všech „problémů“ tisíciletá (nacionálně-socialistická) říše, jejíž panovník bude mít absolutistickou moc a jehož území se bude táhnout od západu až na východ do Malé Asie. *Kniha sta kapitol* neopomněla ani *primordální* jazyk, kterým by měla být samozřejmě němčina.

⁶ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 43. ISBN 80-200-0987-6.

Ve zkratce je toto dílo představením germanismu, nacionalismu, rasové i lingvistické nadřazenosti Němců nad ostatními národy a ve svých myšlenkách provází Německo celou jeho historií. Pokud v tuto chvíli přihlédneme k nacistické Třetí říši, zdá se, že toto dějinné vyústění bylo proklamováno již několik stovek let dopředu.

4 NOVOVĚK A NÁSTUP ORIENTU

V předešlé kapitole byly na několika případech ukázány středověké *glottogenetické* a *filologické* studie společně s teorií „dvou ras“, která se ve své plné síle vrátila v devatenáctém století a stala se základem pro další vývoj rasového učení.

Z elementárního pohledu ovšem veškerá nauka o *primordálním* jazyce stále vycházela z autority Starého zákona. Na prahu novověku však došlo k velmi rychlému obratu, který ve svých důsledcích víceméně způsobil vznik romantického nacionalismu, etnického determinismu a rasové ideologie.

Největší podíl na tomto nově se utvářejícím fenoménu měl zajisté úpadek biblické tradice, jež utrpěla v dobách humanismu a osvícenství tvrdou kritiku. V tomto období se totiž lidstvo začalo pít po původu věcí a skutečnostech jiným, do té doby nezvyklým způsobem.

Na prvním místě nestála od osmnáctého století autorita boží, která měla podle Písma jakýsi patent na pravdu, nýbrž hlava lidská. Člověk společně s jeho myšlením se dostal do dřívější pozice Boha a jeho výlučnosti. Badatelé se postupně snažili vysvětlit ony dřívější absolutní pravdy svým vlastním, přirozeným rozumem.

Ivo T. Budil píše, že v letech 1550 až 1750 probíhal spor mezi třemi silnými proudy, které si přisvojovaly právo na výklad původu lidstva a jazyků.⁷

Byly to směry katolické (zastoupeny jezuity), protestantské a osvícenské. Největší souboje mezi sebou podnikaly zejména první a třetí jmenovaný, přičemž právě v druhé polovině osmnáctého století došlo k tomu, že se pomyslného žezla chopili osvícenci. Pozornost celé Evropy se díky nim přesunula dále na východ, kde se po krátké adoraci Číny a Egypta, ve kterých byla spatřována vysoká úroveň výjimečnosti, dostala do popředí Indie.

⁷ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 54. ISBN 80-200-0987-6.

5 STŘETNUTÍ DVOU SVĚTŮ

Náhlé propojení Evropy s Indií, ve které hledali evropští myslitelé počátky jejich vlastní civilizace a *primordální* jazyk (po úpadku biblické tradice), byl poslední instancí před zrodem samotné *árijské* ideologie, na níž měl právě indický subkontinent velký podíl. Indoevropská tradice víceméně povznesla Germány ze středověkého chápání na *Árijce*, kteří již byli výsledkem novověku.

Kontakt mezi Západem a Východem zprostředkovávali nejprve jezuité, dále pak obchodníci, vojáci, diplomaté a významní myslitelé tehdejší doby, kteří Indii navštívili. Obecně byla Indie vykreslována mnohými jako zaostalá země se slabším, či žádným lékařstvím, nepřesnou astronomií a zejména pak obrovskými majetkovými a kvantitativními rozdíly mezi bohatou elitou a chudými. Co ovšem viděla v tomto zanedbaném koutě světa evropská inteligence?

Odpověď není jednoduchá a je k ní potřeba hlubší analýza. V tuto chvíli lze říci, že vztah Západu a Východu byl ovlivněn v první řadě vývojem na evropském kontinentu. Neudržitelnost hebrejské (biblické) tradice, úpadek významu evropských národních jazyků a v neposlední řadě také Velká francouzská revoluce společně s touhou místních obyvatel po odrazu od pořádků „staré“ upadající Evropy, nebo i ustávající zájem o Čínu a Egypt. To byly jedny z hlavních důvodů, proč se myšlenky vzdělavců obrátily tímto směrem.

Starý kontinent upoutaly na Indii pouze dvě skutečnosti, které ovšem měly naprosto zásadní vliv na tzv. *orientální renesanci*, jež brzy nastala a šířila se do Evropy, kde měla kolosální vliv na budoucnost celé této pevniny.

Zaprvé to bylo podle *Ivo T. Budila* objevení sanskrtu, jenž byl svou podobností s evropskými jazyky zmiňován jako onen *primordální* jazyk, zadruhé pak snaha o pochopení a analyzování véd, posvátných indických textů, v nichž byla často spatřována paralela s křesťanstvím, a to skrz předpokládanou existenci svaté trojice, reinkarnace a pojetí duše v indickém náboženství.⁸

⁸ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 70. ISBN 80-200-0987-6.

I když tedy bylo indické náboženství polyteistické, věřili evropští myslitelé v jeho dřívější monoteistickou podobu. Paradoxní na tom všem je, že i přes obrovskou snahu všech přichozích Evropanů se nepodařilo úplně rozluštit sanskrt, či shromáždit všechny védy. Přesto byl lingvistický a teologický (kosmologický) vztah mezi Evropou a Indií vnímán jako velmi úzký a ze sebe vycházející.

Starý kontinent v této době konečně našel své kořeny, tentokrát nikoliv v jednom z evropských národních jazyků, nikoliv v tradici biblické, ale indické. Tak se zrodila *orientální renesance*. Sanskrt byl od této doby chápán jako ten (*primordální*) jazyk, ze kterého se vytvořily jazyky evropské. Vědy byly zase posuzovány jako předchůdci Bible.

6 VÝVOJ INDOEVROPEISTIKY

Jak mohl být ovšem tak rychle navázán styk s původním indickým obyvatelstvem, jenž se později vyvinul v koncept *orientální renesance*?

Počátkem osmnáctého století se začala rozpadat Mughalská říše. Ona mocnost, která zachovávala rovnováhu v počtu misionářů jednotlivých evropských států. Zastoupeni zde byli v tomto období především Francouzi, Angličané, dále Nizozemci a Portugalci. Jakmile se ovšem dostali Mughalové do krize, snažili se toho využít první dva jmenovaní ve svém vlastním mocenském zájmu. Po tuhých bojích zvítězili Angličané a stali se pány Bengálska. Za vznik indoevropéistiky vděčíme tedy právě jim, jelikož měli v Indii největší vliv.

Jedním z prvních Angličanů, který se nesmírně zasloužil o vytvoření indoevropské tradice, dále o propagaci zmíněného sanskrtu jako *primordálního* jazyka a indických náboženských textů, byl *Warren Hastings*. Ten byl do této země povolán v roce 1773 jakožto generální guvernér Indie.

Hastings podporoval především studium indických jazyků, dokonce finančně zaštiťoval zaměstnance Východoindické společnosti, kteří se hodlali tomuto odvětví učit. Shromáždřoval obrovské množství perských, sanskrtských i arabských rukopisů, které nakonec věnoval v roce 1809 Britskému muzeu. Inicioval vědecké expedice a další události týkající se bádání. Jeho velmi humánní a ohleduplný vztah k domorodým vládcům se ovšem nepozdával lidem v Anglii, a tak byl obviněn z korupce a zpronevěry, čímž velmi utrpěla jeho pověst. Výsledně byl v roce 1784 odvolán ze své funkce.

Ještě za dob jeho úřadování pod ním tvořili tak významní myslitelé, jakými byli *Polier*, *Holwell*, *Dow* nebo *Halhed*, jeden z prvních, který bráhmany přesvědčil, aby ho učili sanskrtu. Tito intelektuálové přeložili množství textů z indických jazyků, dokonce i z dříve nerozluštitelného sanskrtu, který ovšem nikdo z nich dokonale neovládal i přes snahy domorodých učitelů, převážně placených Východoindickou společností.

Do Evropy (nejprve logicky do Anglie) tak byla odeslána spousta přeložených uměleckých, historických i teologických (především části véd) spisů. Inteligence

po těchto překladech doslova lačnila, z angličtiny se mnohé práce dočkaly překladů do francouzštiny, němčiny nebo i italštiny.

Ten, kdo je ale z hlediska indoevropistiky tou nejdůležitější osobou, je její zakladatel *Sir William Jones*. Už během svých studijních let se naučil persky, arabsky, turecky a publikoval velmi vysoce ceněné překlady. Mezi jeho první větší díla se řadí např. *Gramatika perského jazyka*. V roce 1773 vstoupil do společnosti vzdělců, která se shromáždila ve spolku s názvem *The Club*. Mezi jeho kolegy patřila tak zvučná jména, jako *Edmund Burke*, *James Boswell* či *Edward Gibbon*. O rok dříve byl navíc zvolen členem Královské společnosti.

V listopadu roku 1777 se přihlásil na post jednoho ze soudců Nejvyššího soudu v indické Kalkatě a byl přijat zejména díky studiu práv a spoluautorství na indické legislativě, kterou konzultoval s Burkem. Kvůli svému vysokému postavení ve Východoindické společnosti ale nebyl nijak zásadně podřízený Warrenu Hastingsovi. Zasadil se o vytvoření Královské asijské společnosti (stal se jejím prezidentem), jež měla institucionalizovat a podporovat individuální výzkum britských vzdělců na východě.

Jonesovým největším počinem bylo vytvoření dříve uvedené indoevropistiky, kdy na základě biblické tradice přirovnal sanskrt k řečtině, latině, perštině, góštině a keltským jazykům a řekl, že všechny tyto jazyky mají stejný původ.

Ivo T. Budil k tomu podotýká následující:

„Jonesova teorie o existenci indoevropské rodiny nebyla nicméně podložena průkaznými lingvistickými argumenty. V osmdesátých letech osmnáctého století to ani nebylo možné, protože Franz Bopp objevil důkaz strukturální příbuznosti indoevropských jazyků až o třicet let později. Theodor Benfey poznamenal, že William Jones měl vlastně štěstí, že prokázal podobnost mezi sanskrtem a evropskými jazyky, protože vzhledem ke své metodě mohl nalézt stejně „snadno“ analogie mezi sanskrtem a hebrejštinou.“⁹

Jones se navíc snažil své teorie o indoevropské rodině (společně s *Jacobem Bryantem*) podporovat tím, že velmi snaživě poukazoval na to, že právě hinduistické texty jsou

⁹ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 96. ISBN 80-200-0987-6.

svým obsahem velmi podobné křesťanské mytologii. Podle něj existovala společná religiozita, jež pramenila z jakéhosi *pramonoteismu*, ve kterém bylo jasně řečeno, že nejen Indové, ale i Římané, Řekové a Egypťané měli nejprve pouze původního boha. Postupně tedy docházelo k propojování hinduismu, křesťanství a (řeckého, římského, egyptského) pohanství v jeden celek na společném základu.

Nová orientalistika byla samozřejmě jistým způsobem spojena s mocenským působením, politikou a nadvládou Britů v Indii. V jejím výkladu byl záměrně téměř opomenut přínos francouzských jezuitů, kteří dodávali do Evropy zprávy z Indie v sedmnáctém století. To bylo způsobeno nejen rivalitou mezi Angličany a Francouzi, nýbrž i tím, že pátrání zaměstnanců Východoindické společnosti mělo na rozdíl od francouzských předchůdců silnější nádech patriotismu a nacionalismu, se kterými Angličané přistupovali k mapování indické kultury a jejímu vysvětlování v západní společnosti.

Reprodukované vědomosti byly ovšem podle *Ivo T. Budila* na území Evropy velmi složité a nejednoznačně přijímány, jelikož se tyto myšlenky zrodily na základě angloindické spolupráce, která nebyla kvůli nepřítomnosti Indů v Evropě zcela pochopena. Evropské země tak měly tendenci přikládat indoeuropeistice své mnohdy zcestné interpretace. To se také později odrazilo v jistých národních specifikacích zmíněné tradice.¹⁰

¹⁰ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 141. ISBN 80-200-0987-6.

7 BÁJNÍ ÁRIJCI V EVROPĚ

„William Jones a jeho kolegové z Královské asijské společnosti vystoupili na prahu romantismu, nacionalismu a moderní doby s ideou árijské či indoevropské rodiny, která sdružuje národy obývající rozsáhlé prostory Evropy, střední Asie a Indie. Árijské národy hovořily vzájemně spřízněnými jazyky a jejich lingvistická jednota poukazovala na společný původ. Ukázali jsme již, že západní myšlení bylo na vznik indoevropské ideje „preadaptováno“ prostřednictvím dlouhé tradice biblické antropologie, která se vyvíjela mimo ateistický a deistický osvícenský diskurs osmnáctého století a jež dostala v posledních dekádách osmnáctého století díky Jacobu Bryantovi, Williamu Jonesovi a představitelům Královské asijské společnosti nový impuls. Indoeuropeistika, která se počátkem devatenáctého století rozšířila po akademických pracovištích evropského kontinentu, tak byla do značné míry výsledkem naturalizace a sekularizace původního schématu biblické antropologie.“¹¹

Je nutné si ovšem uvědomit, že indoeuropeistika je až poslední částí procesu, který se vyvíjel od sedmnáctého století. Nejprve se snažili evropští vzdělanci najít v hinduistickém mnohobožství něco, co by vypovídalo o tom, že se na počátku jednalo o monoteistické náboženství stejně tak, jak tomu bylo u křesťanství.

V prvních letech osmnáctého století (době jezuitů v Indii) zhruba do jeho poloviny se spekuovalo o revitalizační roli hinduismu, který by mohl posloužit k posílení křesťanství. Poslední epocha již pod patronátem anglické Východoindické společnosti a zejména pak nově institucionalizované Královské asijské společnosti trvala až do konce osmnáctého století a zrodila dvě pojetí orientální renesance, která se naprosto popírala. První bylo čistě humanistické, univerzalistické hnutí, které spočívalo hlavně v hledání přínosu v propojenosti Západu a Východu. Druhé bylo antihumanistické a partikulární zaměření árijské ideologie, v jejímž rámci byla později vytvořena *árijská* rasa, které bylo přisouzeno výlučné dějinné postavení.

Po několika staletích se tedy stalo, že se Evropa ukonejšila v domnění, že konečně našla civilizaci, která byla učenici hromadně označena za *primordální*. Do té doby se vlekly

¹¹ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 109. ISBN 80-200-0987-6.

dlouhé spory o tuto prvotní civilizaci a původní jazyk. Jakmile se prosadila vázanost písma a náboženství mezi Indií a Evropou, nebylo dalších hádek. Indoevropan (neboli *Árijec*) byl posléze jakýsi hypotetický obyvatel Indie, který hovořil *primordálním* jazykem přímo s Bohem a svým přesunem do Evropy dal vzniknout evropské civilizaci jako takové. Jako *Árijec* byl tedy myšlen jak Ind, tak např. Angličan a po přijetí *árijské* ideologie i ostatními evropskými civilizacemi s ním byl ztotožňován i Němec či Francouz.

Všeobecně byl tedy *Árijec* jakýmsi otcem evropských států a jazyků, byl nadřazen a posléze bylo jeho suverénní historické postavení zneužito např. v díle *Arthura Gobineaua*, jenž na tomto bájném *Árijci* (bílém muži, Germánovi) položil základy vědeckého rasismu a biologické svrchovanosti jedné rasy nad druhými.

Je patrné, že prvotní úctyhodná snaha badatelů a inteligence po hledání počátků jazyka a národů byla svérázně přetvořena v rasovou výlučnost vybrané rasy, což mělo fatální dopad pro specifický vývoj indoeuropeistiky v jednotlivých evropských národech a konečně i na dějiny dvacátého století.

7.1 Opadnutí zájmu na Britských ostrovech

Na další evoluci indoevropského smýšlení je nejpozoruhodnější to, že národ, který podnítl vznik indoeuropeistiky, se od této koncepce záhy odvrátil a přenechal ji Francouzům či Němcům, kteří s hypotetickými Indoevropany naložili po svém:

„Sir William Jones se koncem osmnáctého století stal kultovní postavou stoupenců orientální renesance. Autoři jeho oslavných biografí, například Thomas Maurice nebo John Shore, Lord Teignmouth, programově usilovali o Jonesovu „symbolickou kanonizaci“, to znamená o jeho povýšení mezi intelektuální a duchovní světce anglikánství, po bok Bacona, Locka, Miliona a Newtona.

Konkrétním výrazem této snahy bylo vztyčení kolosální sochy sira Williama Jonese, zhotovené Johnem Baconem na náklady Východoindické společnosti v londýnské katedrále svatého Pavla, kde byla umístěna jako jedna ze čtyř soch do rohu hlavního dómu. [...]

*Okázalé gesto Jonesova pomníku však působilo spíše kontraproduktivně: angličtí vzdělanci se počátkem devatenáctého století obrátili proti Indii a – řečeno slovy Thomase R. Trautmanna – „indománie“ se změnila v „indofobii“.*¹²

Zkráceně řečeno, Anglie se tzv. přesytla oslnivou úlohou Indie v evropských dějinách. Tak se stalo na počátku devatenáctého století. Od této doby se již pojetí indoevropské výlučnosti na Britské ostrovy nikdy nenavrátilo. Přišla doba utilitarismu, evangelikánství a abolicionismu.

Warren Hastings a Sir William Jones byli společně s jejich následovníky všeobecně zavrhováni. Vztah Britů a Indie se od té doby pouze zhoršoval a novými „kazateli“ anglicko-indického vztahu se stali *Charles Grant* nebo *Thomas Babington Macaulay*.

Jakmile se Anglie přiklonila zpět k biblické tradici prostřednictvím evangelického anglikánství, bylo jasné, že je tento druh religiozity naprosto neslučitelný s orientální renesancí a Indií samotnou. Nejprve došlo ke sporům myšlenkovým a správním a v poslední řadě ke konfliktům čistě fyzického charakteru.

V osmnáctém století se Angličané logicky nesnažili Indý příliš „poangličťovat“ a spíše usilovali o získání nových poznatků z čerstvě dobytého Bengálska. Dokonce by se dalo říci, že se v tomto období Anglie cítila jako jakýsi učeň tohoto velkého národa. V devatenáctém století se vše obrátilo v opak. Britové začali prosazovat expanzivní a uzurpátorskou politiku, přestali zkoumat indickou literaturu (např. se výrazně omezila výuka sanskrutu), uplatňovali britské právo, a co bylo nejdůležitější, nerespektovali zvyky a obyčeje Indů, čímž se v budoucnosti dostali do velkých nesnází.

Mezi Indý a Angličany se tak v průběhu devatenáctého století vytvořil nepřekonatelně široký příkop, který již nebylo (i přes budoucí snahy některých učenců) možné překonat.

Ivo T. Budil dokládá v již několikrát citované knize vyvrcholení vnitřních sporů mezi Brity a Indý, které se nejprve projevilo u jedné ze složek britské koloniální armády v Indii:

¹² BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 117. ISBN 80-200-0987-6.

„Necitlivost britské koloniální správy vůči místní tradici se názorně projevila v letech 1847 až 1857, kdy Východoindická společnost zaváděla u sipáhíjských pluků novou pušku „enfield“, u které bylo nutno při nabíjení utrhnout či nejčastěji ukousnout horní část nábojnice. Mezi domorodci se rozšířily pověsti (oprávněné), že v arzenálu v Dum-Dum u Kalkaty se nové typy nábojů napouštějí kravským lojem a vepřovým sádlem, což se dotklo náboženského citění jak muslimů, tak hinduistů. Napětí, které postupně narůstalo jako důsledek modernizace mezi sipáhi a anglickými důstojníky (již v roce 1852 odmítl jeden indický pluk sloužit v Barmě, protože by hinduističtí vojáci ztratili přepravou přes moře příslušnost ke své kastě), přešlo do otevřeného násilí.“¹³

Ivo T. Budil dále poznamenává, že se v závislosti na eskalaci oboustranného tlaku a nenávisti vzbouřily 10. května roku 1857 sipáhíjské jednotky, které v tu dobu pobývaly v Mérathu poblíž Dillí. Válečný konflikt, jenž následně započal, bývá ztotožňován s jakousi rasovou válkou, pro níž byla charakteristická zvěrstva páchaná na obou stranách. Zejména pak tzv. kanpurský masakr, v jehož rámci byly vyvražděny bez jakéhokoliv slitování anglické ženy a děti. Těmito událostmi skončily s konečnou platností dříve dobré a vstřícné vztahy mezi Anglií a Indií.¹⁴

7.2 Přijetí teorie Francouzi

V kapitole zabývající se ideologií „dvou ras“ bylo k Francouzům v samotném závěru uvedeno, že vzkřísili „germánský mýtus“ o Francích v průběhu devatenáctého století a je tomu skutečně tak. Ve zdejších podmínkách byl ovšem postupně přeměněn Germán v *Árijce* pomocí Velké francouzské revoluce:

„Protagonisté a ideologové francouzské revoluce oživili především ideje republikánského Říma a občanskou válku ve Francii pojali jako střetnutí mezi svobodomyšlnými Brutovými a Catonovými stoupenci a despotickými Caesarovými přívrženci. To nebylo ovzduší právě příznivé pro orientální podněty. Avšak dramatická vnitřní rozštěpení francouzské společnosti způsobila rehabilitaci

¹³ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 136-137. ISBN 80-200-0987-6.

¹⁴ Tamtéž, s. 137.

„franckého mýtu“ a přenesení konfliktu na evropskou úroveň a totální mobilizace *levée en masse* inspirovaly pozdější rasový výklad dějin. Lze bez nadsázky říci, že francouzská revoluce byla základní politickou událostí, která spojila tradiční středověké učení o „dvou rasách“ s moderní rasovou árijskou ideologií. [...] Francouzská revoluce tak představovala médium, které přeměnilo „Franky“ v „Árijce“.¹⁵

Francouzi tedy uchopili *orientální renesanci* po svém. V průběhu následujících let navíc výrazně narostl zájem Francie o indickou společnost a pojetí indoevropské civilizace. Z Anglie, která v této době již neprojevovala zájem o provázanost Indie a Evropy, se tedy další výzkumy jevů souvisejících nějakým způsobem s Indií přesunuly do Francie. Pro tyto účely byla v roce 1821 založena Pařížská asijská společnost, kam směřovali svá díla významní orientalisté té doby. Ti byli již před francouzskou revolucí dokonale seznámeni s ranými plody práce Královské asijské společnosti v Kalkatě, především pak s díly zakladatele indoeuropeistiky *Williama Jonese*.

Francouzi de facto převzali anglickou tvorbu a snažili se o to samé, o co předtím Angličané. Najít co nejvíce souvislostí mezi Indií a Evropou, a to ať už na základě teologickém, lingvistickém, historickém či jiném.

Největšími francouzskými orientalisty byli: *Eugène Burnouf, Francois Littré, Degérando, Claude Fauriel, Chézy, Rémusat, Cuvier, Silvestre de Sacy, Volney, Langlés, Chateaubriand* a mnozí další. Právě jejich pracovnými procházela díla jako *Avesta, Šakuntala* nebo *Bhágavatapurána*. Vzhledem k jejich práci se *orientální renaissance* usadila ve Francii jako dříve v Anglii.

Z hlediska *árijské* ideologie je ale nejdůležitější ten orientalista, který doposud nebyl (v této kapitole) jmenován. Je jím zakladatel moderního rasismu *Arthur Gobineau*, jenž v roce 1853 publikoval práci s názvem *Pojednání o nerovnosti lidských ras*, čímž vlastně vymanil tehdy ještě imaginárního Árijce z věčného spánku a přivedl ho k životu. Byl to on, kdo z *Árijců* vytvořil svébytnou a reálně existující společnost, která v lidských dějinách hraje zcela zásadní a výlučnou pozici, a to především díky jejich civilizačně tvůrčím schopnostem.

¹⁵ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renaissance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 142. ISBN 80-200-0987-6.

7.3 Svěbytné uchopení v Německu

Do Německa se dostala indoevropská tradice zejména díky *Johannu Gottfriedovi Herderovi*. V knize *Auf eine Philosophie der Geschichte* dokázal vzkřísit po boku orientální renesance také probíhající romantismus (který byl zde silnější než v Anglii či Francii) společně s Germány ve středověkém pojetí tradice „dvou ras“. Na německém území dostala indoeuropeistika navíc zvláštní nádech nacionalismu, který se začal od konce osmnáctého století opět probouzet povolna k životu.

Výsledná směs *orientální renesance*, romantismu, mytických germánských válečníků a v první řadě tak příznačného německého vlastenectví dala dohromady dosti svéráznou podobu *árijské* ideologie v rámci tohoto původně lingvisticky vytvořeného státního útvaru. Takto vnímanému Orientu podleli ve svých dílech např. *Schelling*, *Fichte*, *Hegel*, *Schopenhauer*, *Goethe*, *Schiller* a jiní.

Jedním z největších orientalistů byl *Friedrich Schlegel*, jemuž se jako prvnímu v Německu podařilo přetvořit Germány v *Árijce*, nikoliv však ještě na půdě biologické, jak to učinil *Arthur Gobineau*. K tomuto říká *Ivo T. Budil* následující:

„Duch prastaré Indie a Persie se znovu zhmotnil v německém národě a zajistil mu postavení „vyvoleného lidu“ v novém rasovém náboženství. [...] Friedrich Schlegel v nejvyšší míře zhodnotil myšlenku, že Evropa vděčí za vše barbarské invazi. V duchu Fichteho Schlegel soudil, že na rozdíl od Německa „nejfilosofičtějšího národa“, není latinský svět schopen pochopit indického ducha. Friedrich Schlegel důmyslně spojil nostalgii tradičního mýtu o „dvou rasách“ s revitalismem orientální renesance, a transformoval tak germanismus v árijskou ideologii. Rasu však Schlegel stále chápal jako tradiční filologicko-historický fenomén, a nikoliv jako biologickou entitu.“¹⁶

Německo tedy ztotožnilo v průběhu devatenáctého století vlastní kulturní podstatu s *Árijci*. Na rozdíl od jiných zemí se ovšem vymezili Němci díky svému několikasetletému a dosti specifickému pojetí „dvou ras“ (viz kapitola 3.5) nejen od zbytku Evropy, která měla být ve vztahu k nim podřadná. Do nejspodnějších příček zároveň odsunuli i tradici semitskou, což bylo pro utváření německé historie bezpochyby velmi zásadní.

¹⁶ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 164. ISBN 80-200-0987-6.

První, kdo spustil vlnu antisemitských nálad, byl posléze jeden z Hitlerových „učitelů“, *Richard Wagner*, jenž tak učinil v polovině tohoto století. V Německu tak dostala *árijská* ideologie hlubší a intenzivnější rozměry než kdekoliv jinde.

8 VZNIK BIOLOGICKY VYMEZENÉ RASY

Jestliže se zohlední všechny tři výše uvedené národní specifikace pojetí *árijského* společenství, lze jednotně říci, že za tuto nacionální rozrůzněnost mohla v první řadě odlišná genealogie, dále dějinný kontext a jakási všeobecná nátura daného státního celku. S porozuměním historickým událostem, které vedly státy k určitému uchopení ideologie upřednostňující *Árijce* jako výlučnou společnost lidské minulosti, přítomnosti i budoucnosti, je možné odvodit příčiny tohoto vývoje. Ať už ale bylo vyústění *árijského* fenoménu jiné v Anglii, Francii i Německu, jednu věc měly všechny tyto země společnou. Prozatím byli *Árijci* vnímáni jako hypotetické a nadřazené společenství, jež dalo vzniknout evropským národům. Toto přesvědčení ale částečně popřel *Arthur Gobineau*, jenž udělal z *Árijců* biologicky a fakticky existující rasu, čímž se výrazně podílel na budoucím směřování myšlenek evropského kontinentu a převedení teorie do praxe prostřednictvím osoby *Adolfa Hitlera* ve dvacátém století.

8.1 Životní cesta Arthura Gobineaua

Arthur Gobineau byl před sepsáním svého stěžejního rasového díla s názvem *Pojednání o nerovnosti lidských ras* z roku 1853 znám jako spisovatel, diplomat a publicista. Nikdy dříve neprojevoval sebemenší zájem o mapování vývoje evropské civilizace, což je pokládáno za velmi zvláštní. I přesto, že se ale přímo nezajímal o rasovou problematiku, jeho názory byly do jisté míry slučitelné s přesvědčením tehdejších učenců, kteří se tímto tématem zabývali. Stejně jako na ně, i na něj totiž bezesporu působilo specifické francouzské chápání *árijského* společenství v kontextu dějin Francie, které bylo zejména v průběhu devatenáctého století řešeno významnými vzdělanci či literáty a v okruhu inteligence před touto problematikou nebylo úniku.

Jak uvádí *Ivo T. Budil*, o svém úmyslu „vstoupit“ do řad antropologů a rasových odborníků se prvně zmínil v dopise z roku 1851, který sepsal své ženě *Caroline*.¹⁷

¹⁷ BUDIL, I. T. *Jitro Árijců: Život a dílo Arthura Gobineaua, zakladatele árijské ideologie*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2009. s. 134. ISBN 978-80-7387-274-8.

Tematický přesun *Arthura Gobineaua* od psaní divadelních her k rasové teorii není ovšem takovou záhadou. Spíše by se dalo hovořit o tom, že svými názory k tomuto rozhodnutí logicky dospěl. Tento významný francouzský intelektuál byl ve svém nitru hluboce spřízněn nejen s důležitostí Franků při utváření novodobého francouzského státu, nýbrž i potažmo s významem Germánů jako takovým. *Arthur Gobineau* tedy věřil v ideologii „dvou ras“, která rozdělila Francouze na příslušníky germánského a negermánského obyvatelstva. Byl zastáncem *ancien régime*, jenž z povrchu zemského zmizel v průběhu francouzské revoluce. Byl ztotožněn s feudalismem, romantismem a nacionalismem. Naopak byl odpůrcem revoluce a míšení ras.

Ke své rasové aktivizaci pravděpodobně došel již roku 1848, který je uváděn v evropských dějinách jako období revolt. Tehdy se tento nepřítel pokroku, občanské společnosti a rovnoprávnosti zřejmě rozhodl, že zamezí dalšímu „úpadku lidstva“, které vnímal za těchto revolučních a mnohých dalších okolností jako nevyhnutelné. „Vysvobodit“ lidstvo ze zkázy poté mohl pouze čistokrevný *Árijec*, který se stal v jeho díle z abstraktně nadřazeného biologicky svrchovaným. Prostřednictvím jeho díla byla zdokumentována imponující cesta *árijského* společenství napříč lidskými dějinami a světem.

8.2 Síla civilizace

Jednou z hlavních tezí *Pojednání o nerovnosti lidských ras* je domněnka, ve které *Arthur Gobineau* tvrdí, že rasové míšení jednotlivých lidských civilizací neprospívá společnosti, která je v tomto rámci vnímána jako oběť. Jinak řečeno, jestliže dochází k tomu, že je původní obyvatelstvo vystaveno míšeneckému působení cizího etnika, upadá kvalita tohoto napadnutého společenství, která je zaručena čistotou krve bez cizích příměsí. Podle Gobineaua se tímto způsobem vytrácí onen důležitý zakladatelský duch této civilizace, jenž vybudoval díky striktně dodržované pokrevní čistotě místní kulturu, zavedl lokální mravy, právo a další stát utvářející součásti.

Výsledkem není posléze nic jiného, než úpadek všech civilizačních i stát tvořících jevů, protože původní obyvatelstvo získává z důvodu rasového míšení zcela jiný charakter, který se už v žádném případě neslučuje s jeho původní podobou.

Vzniká tedy kultura nová, která je ovšem vzhledem ke své krevní směsici vždy slabší a s každým dalším pokrevním míšením slábne. Gobineau věřil, že každá lidská civilizace pracuje nevědomky skrz toto pokrevní slučování jednotlivých etnik na svém vlastním zániku, protože v průběhu několika desetiletí či staletí změní sama sebe k nepoznání. Jedinou možnou obranou proti tomuto faktu je rasová čistota dané civilizace.

Jiní rasoví autoři se zmiňovali o tom, že za úpadek národa a jeho konečnou destrukci mohou sociokulturní, ekonomické nebo náboženské jevy. Odvolávali se tak například na ateismus, špatnou vládu nebo úpadek hodnot a mravů. *Arthur Gobineau* toto zcela nekompromisně popíral a tvrdil, že tyto vnější znaky sice přispívají k neodvratitelnému, ale samy o sobě vycházejí nejprve z vnitřních hodnot civilizace, čímž je myšlena degenerace rasy prostřednictvím míšení krve původního etnika.

Dalším z takových důležitých mezníků v práci *Arthura Gobineaua* byl proces opačný vůči předcházejícímu, tedy popis průběhu utváření civilizací. V této sféře dával francouzský intelektuál do souvislosti rasovou teorii s přírodními vědami (stejně jako později *Charles Darwin*).

Gobineau ovšem věřil, že pro vývoj silného lidského pokolení není rozhodující, v jakém prostředí se toto etnikum nachází, čímž vlastně popřel doktrínu, která byla uznávaná od dob Hippokratových. Za skutečně podstatné při vzniku ras považoval opět čistotu jejich krve, nikoliv klimatické podmínky. Zároveň otevřeně deklaroval, že si lidská plemena nejsou již od svého počátku rovna:

„Všichni lidé, praví obránci rovnosti lidské, jsou vybaveni podobnými duševními nástroji, stejné přirozenosti a povahy, stejně hodnotnými a stejného dosahu. ... Tak mozeček Hurona obsahuje v zárodku ducha úplně podobného duchu Angličana nebo Francouze! Nuže, proč prodlením století neobjevil ani knihtisk ani páru? Byl bych oprávněn ptáti se ho, proč z bojovníků jeho kmene nevzešel ani César ani Karel Veliký; a jakou to nevysvětlitelnou nedbalostí jeho čarodějové a jeho zpěváci se nikdy nestali Hippokraty a Homéry?

Na tuto nesnáz se odpovídá obvykle tím, že se zdůrazňuje převeliký vliv prostředí. Podle této nauky ostrov neuvidí nikdy, pokud jde o zázraky sociální, to, co je známo na pevnině; na severu nebude nikdo tím, čím jsou obyvatelé jihu, lesy nedovolí vývoje,

jimž hoví otevřená krajina; a co ještě víc? Vlhkost močálů dá vypučeti civilizaci, kterou by vyprahlost Sahary zcela jistě zadusila. Ať jsou jakkoli důmyslné tyto předpokladečky, mají proti sobě hlas skutečnosti. Přes všechn déšť, přes všechn mráz a horko, neplodnost, přes rostlinnou hojnost, všude svět vídal kvěsti postupně a to na stejných půdách barbarství a civilizaci.“¹⁸

Ivo T. Budil, jenž se ve své knize plně chopil osobnosti *Arthura Gobineaua*, cituje slova francouzského diplomata, z nichž je patrné, že nejdůležitějším místem k utváření těch nejlepších lidí (v tomto případě bělochů) je to, na němž se nachází ta pokrevně „nejčistší“ skupina bílého plemene. Právě tam se prý bude shromažďovat to nejlepší, co z lidského pokolení kdy vzešlo.¹⁹

Ať už se tedy jedná o vývoj rasy, udržení její síly nebo samotný zánik dané civilizace, staví Gobineau za všech okolností na první místo biologické pojetí zakládající se na tom, že všeurčujícím fenoménem mezi navzájem nerovnými rasami je udržení kvality jejich krve skrz nerozmnožování se s cizími národy.

8.3 Úloha Árijce

Arthur Gobineau nebyl lékařem či antropologem, proto byly jeho názory na lidské rasy spíše jakýmsi souborem laických komentářů. Přesto mu nelze upřít četbu některých předních lékařských a antropologických spisů. Obecně rozdělil v díle *Pojednání o nerovnosti lidských ras* celé lidské pokolení na bílou, žlutou a černou rasu. Všechna tato plemena přitom vycházela z adamitského pokolení, tedy z Adama a Evy.

Bílá rasa měla být ta nejvznešenější a nejvýše postavená, patřili do ní příslušníci semitského, jafetského a kavkazského původu. Za nositele černé rasy považoval Chamity a pod žlutou rasou si představoval větev altajskou, mongolskou, finskou a tatarskou.

¹⁸ GOBINEAU, A. In: BUDIL, I. T. *Jitro Árijců: Život a dílo Arthura Gobineaua, zakladatele árijské ideologie*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2009. s. 140-141. ISBN 978-80-7387-274-8.

¹⁹ Tamtéž, s. 141.

K tomu, jak vůbec došlo k původní lidské diferenciaci, se Gobineau ve svém díle nevyjádřil. Spokojil se s prostým monofyletistickým konstatováním, že od prvotního adamitského pokolení došlo k tak výraznému rasovému míšení jednotlivých plemen, že vzájemné spojitosti mezi nimi nejsou nijak patrné. K úloze bílé rasy v rámci všech tří pokolení se vyjádřil *Arthur Gobineau* následovně:

„Kdyby tři velké typy, zůstavše důsledně odděleny, nebyly se mezi sebou mísily, byla by bez pochyby svrchovanost zůstala vždycky nejkrásnějším ze kmenů bílých, a odrůdy žlutá a černá by se byly věčně plazily před nohama i nejmenších z tohoto bílého plemene. To je jaksi ideální stav, protože jej dějiny nikdy neviděly. Nemůžeme si jej představit, leda z poznatků nepopíratelné převahy obou velkých skupin, jež zůstaly čistší.“²⁰

Obdobně jako *Cuvier* věřil, že rodištěm jednotlivých ras byla území za velkými pohořími, přičemž právě tato horská pásma původně nedovolovala vzájemný styk rodících se civilizací.

Z této teorie dále vyvodil, že vzhledem ke své počáteční pokrevní nedotknutelnosti byly tyto rasy v naprosto ideálním stavu a každé plemeno si vyvinulo zcela jiné charakteristiky a vlastnosti, jež byly narušeny a smíchány až v době, kdy spolu tyto společnosti začaly přicházet do kontaktu.

Příslušníci bílé rasy prý pocházeli z oblastí Střední Asie. Specifičtěji severně od horských pásem a jižně od zasněžených pustin dosahujících až k Severnímu ledovému oceánu. Hranice jejich teritoria pak přibližně tvořily Aralské jezero, Kaspické moře a pohoří Ural a Altaj. Celkově se jedná o oblast, kde je dlouhá a krutá zima, navíc podporovaná chladnými větry. Tato nehostinná krajina se stala kolébkou bílé rasy.

Síla a nepostradatelnost bílého plemena, jež Gobineau ztotožňoval s rasou *árijskou*, byla obsažena zejména v její schopnosti vytvářet a kultivovat všechny ostatní civilizace, na jejichž území svým postupným putováním dorazila.

Gobineau vytvořil celkem deset civilizací, přičemž se na tvorbě většiny z nich prý přičinila samotná *árijská* rasa:

²⁰ GOBINEAU, A. In: BUDIL, I. T. *Jitro Árijců: Život a dílo Arthura Gobineaua, zakladatele árijské ideologie*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2009. s. 157. ISBN 978-80-7387-274-8.

- 1) „Indická civilizace, vytvořená střeadoasijskými Árijci.
- 2) *Egyptská civilizace, která vznikla díky árijské migraci z Indie; kolem Egyptanů se soustředili Etiopané i Núbijci.*
- 3) *Asyrská civilizace, s níž jsou geneticky spojeni Židé, Foiničané, Lýdové a Karthágiňané. Do zmíněného civilizačního okruhu náleželi také Médové, Peršané a Baktrové představující árijskou větev.*
- 4) *Řecká civilizace, zrozená smíšením árijských a semitských prvků.*
- 5) *Čínská civilizace, vybudovaná Árijci pocházejícími z Indie, kteří se smísili s malajskými, žlutými a střeadoasijskými árijskými populacemi.*
- 6) *Italická civilizace, z níž vzešla Říše římská, byla směsicí Keltů, Iberů, Árijců a Semitů.*
- 7) *Germánská civilizace, árijského původu, která od čtvrtého století po Kristu obrodila Západ.*
- 8) *Aleghanská civilizace.*
- 9) *Mexická civilizace.*
- 10) *Incká civilizace.*²¹

V *Pojednání o nerovnosti lidských ras* předložil francouzský romantik a milovník středověkých rytířů a feudalismu svou teorii o všeobecné nadřazenosti bílé rasy, kterou plně ztotožnil s *Árijci*.

Z bílého, černého a žlutého plemena, které vzniklo podle monofyletistického pojetí z jednoho rodu, byl právě prvně jmenovaný lidský druh ten „nejschopnější, nejnadanější, pokrevně nejkvalitnější a nejčistší“.

Byl to podle Gobineaua tentýž lidský rod, který podnikl cestu napříč světem, kde pomohl založit, či kultivovat slabší civilizace pocházející z rasy černé nebo žluté. V tomto smyslu dal *Arthur Gobineau Árijcům* pozici výjimečnosti, nepostradatelnosti a historické výlučnosti, jíž zastávali oproti méně významným a schopným rasám.

Gobineau vlastně přímo ve svém díle naznačil, že kam *Árijec* přišel, tam vznikla mocná civilizace, ať už to bylo antické Řecko či Římská říše. Úpadek vytvořených civilizací i bílé rasy ovšem prý nastával v případě, že je původní a převažující etnikum „napadeno

²¹ BUDIL, I. T. *Jitro Árijců: Život a dílo Arthura Gobineaua, zakladatele árijské ideologie*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2009. s. 158. ISBN 978-80-7387-274-8.

parazitem“ zvenčí, čímž bylo myšleno rozmnožování se zakladatelského obyvatelstva (především *Árijců*) s méněcennými lidskými druhy.

Pokud by nebyl tento jev zastaven striktním dodržováním rasové čistoty uvnitř národa, vytvoří se postupem času plemeno nové, které již nebude tak silné jako to původní, bude navíc výrazně odlišné a způsobí zhroucení této dříve velké říše zevnitř, jak se podle Gobineaua stalo právě v případě západořímského impéria.

Po vydání díla *Pojednání o nerovnosti lidských ras* se *Árijec* zařadil nejen do evropské, nýbrž ihned do světové genealogie jako původce téměř všech říší a států světa. Od hypotetické rasy, ke které vzhlížely v podobě Germánů od středověku velké evropské mocnosti, přišel v devatenáctém století biologicky daný předek *primordálního* charakteru, který zaštitil platnost rasové nerovnosti, vědeckého rasismu a nadřazenosti bílé rasy nad ostatními.

Teď už téměř nic nebránilo tomu, aby se z původního úsilí vzdělavců po nalezení počátků evropské civilizace přetvořil tento jev skrz nově vytvořeného *Árijce* v politický program, který převedl rasovou nadřazenost „vyvolených“ v děsivou praxi.

8.4 Vize zítřků

Arthur Gobineau se ovšem nezastavil jen u lidských dějin, nýbrž se snažil ze svého tehdejšího přesvědčení, které je uvedeno v knize *Pojednání o nerovnosti lidských ras* určit celkovou budoucnost světa, pokud by byl zanechán vývoj věcí v takovém stádiu, ve kterém se nacházel v době, kdy toto dílo sepisoval. Současnou situaci, ze které posléze předpovídal budoucí chod světa, shrnul do pár zásadních bodů.

Gobineau v glosování své vlastní přítomnosti prohlašoval, že se zbytky *árijské* krve drží evropského kontinentu z posledních sil, a to je také důvod, proč ještě přetrvává známá podoba Evropy. Podle jeho přesvědčení bude rasové míšení neustále stoupat, čímž dojde k nabourání schopnosti zakladatelského etnika udržet stávající podobu vlastní civilizace. Evropa se nakonec sama zhroutí v etnické „kaši“. Stejný osud čeká podle Gobineaua i Ameriku, jež je už v této chvíli centrem míšenců.

Všeobecně bude mít (při vycházení z názoru *Arthura Gobineaua*) celosvětové rasové míšení apokalyptické důsledky pro celou naši planetu. Nejprve dojde ke dramatickému snížení počtu obyvatelstva a vylidnění, které postihne všechny význačné regiony, jež se začnou proměňovat v pustiny. Zeměkoule bude po několik dalších staletí léta vesmírem liduprázdná.²²

²² BUDIL, I. T. *Jitro Árijců: Život a dílo Arthura Gobineaua, zakladatele árijské ideologie*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2009. s. 206. ISBN 978-80-7387-274-8.

9 O PŮVODU DRUHŮ

Do poloviny devatenáctého století nebyla známa teorie, jež by vysvětlovala vznik a vývoj jednotlivých lidských ras, které si nebyly podle mnohých rovny ve své kvalitě. Přestože výše uvedený *Arthur Gobineau* zkonstruoval systém rozdělení lidských plemen, přičemž některé považoval za hodnotnější než jiné, nikdy nepublikoval názor, ve kterém by nastínil evoluční koncept všeho lidstva.

Odpověď na tuto otázku poskytl pár let po díle Gobineaua anglický zakladatel evoluční biologie a vášnivý cestovatel *Charles Darwin*. Byl to on, který vrátil člověka zpět do lůna přírody, a to ve svých knihách *O původu druhů* (1859) a *O původu člověka* (1871), které naprosto šokovaly tehdejší intelektuální společnost.

Podle Darwina se člověk pravděpodobně vyvinul z opice, – konkrétně z chlupatého ocasatého čtyřnožce, pravděpodobně úzkonosé opice, která žila v období třetihor. Neobával se též tvrdit, že rodištěm všeho lidstva byla Afrika, jelikož jsou právě šimpanz a gorila lidoopi nejpodobnější člověku – přičemž stejně jako zvířata, i on vždy spadal pod všeobjímající přírodu.²³

V tomto životním prostoru sváděl stejně jako zbytek živočišného světa svůj vlastní souboj o přežití, který byl dán přírodním výběrem těch nejodolnějších.

O přírodním výběru pak Darwin doslova uvádí:

„Přestože mnohé zůstává a ještě dlouho zůstane tajemné, nemohu mít pochyb – po nejvážnějším studiu a tak nezaujatém usuzování, jakého jen jsem schopen – že názor, který zastává většina přírodovědců a který jsem kdysi sám zastával, že totiž takový druh byl stvořen nezávisle, je chybný. Jsem plně přesvědčen o tom, že druhy nejsou neproměnné; naopak že ty, které patří k týmž rodům, jsou přímými potomky některého jiného a zpravidla vymřelého druhu, stejně tak jako uznávané odrůdy kteréhokoliv druhu jsou potomky tohoto druhu. Jsem dále přesvědčen, že přírodní výběr byl hlavním, avšak ne jediným z činitelů uzpůsobení. [...]

²³ KNOTOVI, R. a R. *Charles Darwin*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. s. 74. ISBN 80-7012-019-3.

*Můžeme obrazně říci, že přírodní výběr den ode dne, hodinu od hodiny zkoumá na celém světě každou i sebemenší odchylku, zavrhuje, co je špatné, zachovává a zvětšuje všechno, co je dobré, nehlučně a nepozorovaně pracuje, kdekoliv a kdykoliv se naskytne příležitost k upevnění každé živé bytosti ve vztahu k ústrojným i neústrojným podmínkám života.*²⁴

Darwin byl tedy přesvědčen o tom, že v reálném životě příliš nezáleží na tom, jestli se daná lidská či zvířecí rasa rodí a vyrůstá v nejpříznivějších podmínkách, které jsou dány např. podnebím nebo kvalitou půdy. Příroda si totiž za každých okolností vytrídí ty schopnější od méně zdatných zcela sama, z čehož lze vyvodit, že i Darwin předpokládal jistý druh nerovnosti mezi rasami v jejich odolnosti.

Možnosti variability a častějšího výskytu těch druhů, které prošly přírodní selekcí, potvrzuje následujícím:

*„We have a good reason to believe, as shown in the first chapter, that changes in the conditions of life give a tendency to increased variability; and the foregoing cases the conditions have changed, and this would manifestly be favourable to natural selection, by affording a better chance of the occurrence of profitable variations.*²⁵

Jeho koncepci boje druhů o svojí existenci v mantinelech přírody posléze velmi šikovně předkládají Richard a Renáta Knotovi v knize *Charles Darwin*:

*„Když Darwin uvažoval o tom, co „nutí“ jednotlivé druhy organismů, aby se přizpůsobovaly stále novým a novým podmínkám, vzpomněl si na knihu, která se mu náhodou dostala do ruky ještě v dobách vysokoškolských studií. Byl to spis anglického duchovního a ekonoma Thomase Roberta Malthuse (1766 – 1834) Pojednání o principu populace z roku 1798. Autor v něm na základě pečlivého studia dějin dokazuje poučku, že zatímco možnosti obživy rostou na Zemi aritmetickou řadou, stoupá počet obyvatelstva řadou geometrickou.*²⁶

Podle Malthuse, kterého parafrázuji právě manželé Knotovi, se proletariát rozmnožuje v lidské společnosti výrazně rychleji než buržoazie, jež nedokáže vytvořit dostatečný

²⁴ DARWIN, CH. In: KNOTOVI, R. a R. *Charles Darwin*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. s. 44-49. ISBN 80-7012-019-3.

²⁵ DARWIN, CH. *The origin of species*. New York: Signet Classics, 2003. s. 78. ISBN 978-0-451-52906-0.

²⁶ KNOTOVI, R. a R. *Charles Darwin*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. s. 51-52. ISBN 80-7012-019-3.

počet pracovních míst pro tyto lidové masy. To de facto znamená, že je potravinová produkce pro uživení lidstva obecně nedostačující. Dochází k přelidnění, hrozí hladomory, různé epidemie a přirozeně i války. V kontextu těchto událostí je v životním prostoru pak zcela logicky veden souboj o životně důležité prostředky, které hrají zásadní roli v přežití lidstva. Zároveň je tento konflikt prvotním hnacím motorem vývoje lidské civilizace.

Anglickému evolučnímu biologovi se tato koncepce o vývoji lidské společnosti stala osudovou a tvořila jakýsi most mezi přírodním výběrem a samotným vývojem druhů. Často byl v pozdějších letech za svou teorii kritizován. On ovšem chápal boj na život a na smrt spíše jako jistý druh konkurence.

Co vnímá Darwin jako konečný důsledek tohoto soupeření? Podle výkladu Knotových jsou zachovány jen ty lidské, zvířecí i jiné druhy, které se v průběhu svého vývoje ukáží jako dostatečně silné a odolné. Ostatní budou semleti zákonem přírody.²⁷

V šedesátých letech devatenáctého století probíhal v Americe spor abolicionistů a jižanských otrokářů. Zatímco ti první byli pro zrušení otroctví, druzí byli zcela logicky proti. Teorie druhých jmenovaných, proč by měl černoch zůstat otrokem bílých lidí, spočívala v tom, že pokládali (jako mnozí antropologové) černou rasu za podřadnou, či dokonce za kompletně jiný lidský druh, jenž by měl být po právu ovládán „vyšší rasou“, jelikož není nadán takovou inteligencí, ani není natolik schopný a nadaný.

Tyto spory o původ a nadřazenost lidských ras nemohl nechat Darwin bez povšimnutí. Prostřednictvím manželů Knotových lze uvést Darwinovu teorii o vzniku lidských druhů:

„Výchozím předpokladem je, že v přírodě takřka nedochází k pohlavnímu míšení různých druhů, a pokud k tomu dojde, je vzniklé potomstvo zpravidla neplodné. Člověku se podařilo některé druhy smísit, například spojením koně a osla vznikli mezek a mula, i oni se však dále nerozmnožují. Všude, kde se setkávají lidská plemena, však dochází k jejich míšení. Nejpestřejší skladbu má v tomto směru Jižní Amerika, kde je zcela běžné dokonce i trojí křížení ras.

²⁷ KNOTOVI, R. a R. *Charles Darwin*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. s. 53. ISBN 80-7012-019-3.

Vcelku jsou si lidské rasy velmi podobné a liší se v nepodstatných vlastnostech. Tělesné rozlišovací znaky ras jsou navíc velmi proměnlivé, těžko by se dal vyznačit rys, který charakterizuje pouze jednu rasu a je stálý. Shodné jsou vnější projevy nervové činnosti – stejně se vyjadřují city, užívá se podobných citoslovců, stejná je i záliba v tanci a zpěvu apod. Srovnáme-li staré kultury, zjistíme, že jsou si velmi blízké – používalo se podobných primitivních nástrojů, vyvinul se stejný způsob rozdělování ohně, výroba člunů. Celé lidstvo ve svém vývoji prošlo stupněm pračlověka.²⁸

Závěrem tak Darwin zjišťuje, že jisté odchylky mezi lidskými plemy jsou způsobeny převážně jejich životním prostředím nebo důsledkem specifického výběru. Lidstvu všeobecně přisuzuje jednotný původ a zásadně odmítá teorii, podle které by se nové rasy vyvíjely z jednoho páru původních rodičů.

Svou evoluční teorií Darwin vyvrátil všechna církevní dogmata, která do pozice zakladatele všeho na Zemi pasovala boha-stvořitele. Přísným vědeckým a logickým myšlením dal Darwin lidskému, zvířecímu i rostlinnému světu charakter evoluce, čímž se vlastně zasloužil o materialistický základ pro všechny vědy o člověku i přírodě. Svým způsobem nechtěně dokonal mozaiku vědeckého rasismu.

²⁸ KNOTOVI, R. a R. *Charles Darwin*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. s. 76-77. ISBN 80-7012-019-3.

10 OBDOBÍ ÁRIJSKÉHO VĚKU

Rasismus byl ve světě přítomen ještě před Gobineauem, a to již v osmnáctém století, kdy se mnozí učenci přiklonili z prvotně hájeného biblického monofyletismu k rasovému polyfyletismu, tedy teorii, že lidstvo nepochází z jednoho rodu:

„Polyfyletista John Atkins soudil, že běloši a černoši vznikli z různých předků a že příslušníci černé rasy se mohou mísit s opicemi. [...] Edward Long, lékař a autor History of Jamaica (1774), rozlišil v rámci rodu Homo tři druhy: Evropany a příbuzné rasy, orangutany a černochoy. Mentální schopnosti černochoů jsou přitom podle Longa bližší orangutanům než bělochům. Long věřil, obdobně jako ještě v polovině devatenáctého století nestor francouzské antropologie Armand de Quatrefages, že míšenci černochoů a bělochů (stejně jako černochoů a orangutanů) jsou sterilní. [...]

Nejběžnější formou rasismu je rasový stereotyp či předsudek. Tato krajní forma tradiční xenofobie začala být v průběhu osmnáctého století uchopována (a tím legitimizována) akademickým diskursem. David Hume napsal v pojednání o nerovnosti národů z roku 1742, že černoši jsou ze své přirozenosti podřadnější bytosti a nejsou schopni složitějších duševních pochodů. Charles White, lékař působící v Manchesteru, pokládal černochoy (stejně jako lidoopy) za beznadějně retardovaná stvoření.“²⁹

Přesto až dílo *Pojednání o nerovnosti lidských ras* dalo „zbraň“ do rukou všem, kteří byli přesvědčeni o nerovnosti lidských plemen a nadřazenosti Árijců.

Podpořeno Darwinem, který považoval za základní kámen bytí boj o život, jenž byl sváděn prostřednictvím přírodního výběru, byla rasová teorie zaštitěna vědecky a postavení vědeckého rasismu sílilo i s nově se rozvíjející kraniologií, vědou zkoumající lidskou lebku.

O tom, jaké výsledky předložila kraniologie a jakého postu dosáhl Árijec ve druhé polovině devatenáctého století, předložil zřejmě nejpřesnější popis Ivo T. Budil:

„Rozvoj kraniometrických metod, zejména pak vymezení lebečního indexu, jehož autorem byl Anders Retzius, přesvědčil většinu evropských vědců, že lebeční parametry

²⁹ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 182-183. ISBN 80-200-0987-6.

mají větší vypovídací hodnotu než jazykověda. Příslušnost k árijské rase již neurčovala příbuznost se sanskrem, ale dolichokranní, protáhlý tvar lebky (i když někteří autoři přiřkli Árijcům naopak široký, brachykranní typ lebky). Nová rasová historie Evropy zahrnovala příchod prehistorických indoevropských či árijských kmenů tvořených plavými dolichokranními jedinci, kteří si podmanili a asimilovali místní tmavé brachykranní populace.³⁰

K přechodu od filologie k fyzické antropologii došlo v závislosti na stále hlubším propadu indoevropské tradice. *Árijská* ideologie, jež byla vytvořena právě tímto konceptem, se i po opadnutí zájmu o Indii udržela a k přežití v myslích evropské inteligence již svého stvořitele nepotřebovala. Její další působení bylo umocněno dále tím, že i přes snahy mnohých badatelů se idea o biologické existenci *Árijce* dostala do širšího okruhu učenců a dokonce přesáhla akademické katedry, aby se dále rozprostřela (zejména pomocí tisku) mezi širokou veřejnost. Tímto zásadním krokem se tak *árijská* koncepce dějin a lidského vývoje stala dominantní při vysvětlování původu evropské civilizace. Pronikla do politických programů a byla všeobecně přijata masami. Byl zrozen mýtus o dávné rase statečných *Árijců*, kteří postupovali z chladného asijského severu směrem na jih, aby postupně zakládali a kultivovali nové národy. V tomto pojetí byl nalezen „lék“ na upadající evropský kontinent.³¹

Poslední desetiletí devatenáctého století lze bez větší nadsázky nazvat „věkem Árijců“, kteří prakticky ovládli západní genealogickou imaginaci.“³²

V následujících letech navíc odmítli mnozí vědci dřívější domněnku o tom, že *Árijci* přišli z výše položených částí Asie a za domovinu Indoevropanů určili Evropu. V těchto dobách už byla pozice *Árijce* v evropských dějinách nezpochybnitelná a přirozeně nadřazená. Neexistovali ovšem pouze tací, kteří kvitovali takovýto pořádek věcí. Kritický byl např. *Friedrich Nietzsche*:

„Je třeba se s tím nějak smířit, že národu, který trpí nacionální neurotičností s politickou ctižádostí a trpět jimi chce, se na duchu vynoří lecjaký mrak a porucha,

³⁰ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 202. ISBN 80-200-0987-6.

³¹ Tamtéž, s. 202-204.

³² Tamtéž, s. 204.

*zkrátka menší záchvat zhloupení: například u Němců dneška tu hloupost anti-francouzská, tu antižidovská, tu antipolská, tu křesťansko-romantická, tu wagneriánská, tu teutonská, tu pruská (jen pohleďme na ty ubohé historiky, ty Sybely a Treitzschky a jejich tlustě svázané hlavy) a jak se nazývají všechna ta malá zamlžení německého ducha a svědomí.*³³

Za konečný a celkový přechod *árijské* ideologie do totalitního hnutí dvacátého století jsou pak zodpovědny zejména *Houston Stewart Chamberlain* a *Georges Vacher de Lapouge*. Po jejich zásahu již nic nestálo v cestě uplatnění myšlenky o nadřazenosti *Árijců* do děsivé praxe.

První zmíněný se narodil v Anglii, v průběhu svého života se ovšem přesunul do Německa, které se stalo jeho domovem. Byl vystudovaným biologem a antropologem, mimo jiné působil ale také jako publicista. Jeho nejznámějším dílem jsou *Základy devatenáctého století*. Tato publikace je vznikem datována do roku 1899 a jejím obsahem ji lze bez větších problémů připodobnit k *Pojednání o nerovnosti lidských ras* od *Arthura Gobineaua*. S ohledem na dějinný vývoj Německa a atmosféry v tomto státu není divu, že prostřednictvím Chamberlaina dostalo toto rasové pojednání navíc silně antisemitský nádech, jenž byl všudypřítomný právě v tomto prostředí již od středověku. Ostatně, v protižidovském světonázoru ho pravděpodobně utvrdil *Richard Wagner*, „velký učitel Hitlerův“. Chamberlain byl totiž jeho synovcem.

Skrz dílo *Houstona Stewarta Chamberlaina* byla uchopena *árijská* ideologie takovým způsobem, který vyzdvihoval naplnění rasové čistoty přísnou selekcí. Jeho myslí byla tak stvořena kniha, která byla nejen čistě antisemitská a „proárijská“, nýbrž byla i jakousi předlohou k politickému programu.³⁴

Velmi důsledně totiž poukazovala na přítomnost židovského „záškodnictví“ napříč Evropou, a to v rámci míšení krve Semitů s ostatními obyvateli tohoto kontinentu, což bylo připisováno samotné přirozenosti Židů. K čemu by potom takový proces rasového míšení vedl, to popsal již citovaný Gobineau, nyní však i Chamberlain s velkým nádechem antisemitismu:

³³ NIETZSCHE, F. *Mimo dobro a zlo: Předehra k filozofii budoucnosti*. Praha: AURORA, 2003. s. 145. ISBN 80-7299-067-5.

³⁴ BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 210-211. ISBN 80-200-0987-6.

„Kdyby to trvalo několik staletí, tu by v Evropě byl jediný, rasově čistý národ – židovský! Všechno ostatní bylo by stádem pseudožidovských míšenců, národem fyzicky, duševně a mravně sešlým.“³⁵

Druhým výše uvedeným je *Georges Vacher de Lapouge*, který byl dokonce zmíněn jako „francouzský učitel Adolfa Hitlera“, ačkoliv se i přesto, že se dožil nástupu nacistů k moci v roce 1933, k Hitlerovi a jeho nohsledům nikdy otevřeně nepřihlásil.

Georges Vacher de Lapouge pocházel ze staré aristokratické rodiny, vystudoval práva a medicínu a posléze se stal učencem *Paula Broca*, jenž byl zakladatelem kranologie. Při svém studiu se seznámil i s dílem Darwinovým a dalšími pracemi předních antropologů.

Co se týče jeho vlastního pojetí rasy, příliš se neodlišoval od příznivců *árijské* ideologie. Jakožto aristokrat, i on pocíťoval zášť vůči Velké francouzské revoluci a ctil teorii „dvou ras“, jež byla tak patrná ve Francii právě ve sporu mezi Franky a Galy. Přesto nebyl za své názory nikdy vpuštěn do akademických kruhů a zastával pozici knihovníka na francouzských univerzitách, což chápal jako velkou osobní porážku a nikdy se s tím nesmířil.

Sám sebe pokládal za zakladatele „antroposociologie“ a prohlašoval, že je nutné aplikovat závěry biologických studií v sociologických vědách. Tyto své názory publikoval na neoficiálních přednáškách. Navíc jakožto člen Francouzské dělnické strany tíhl logicky i k socialismu, přičemž v jeho pojetí se jednalo o *selekcionistický* socialismus, čímž do jisté míry předznamenal právě Hitlera či Mussoliniho. Na místo hesel francouzské revoluce „volnost, rovnost, bratrství“ dosadil „determinismus, nerovnost, selekce“.

Čím ovšem šokoval nejvíce, byla jeho předpověď událostí budoucích, kterou uvedl již v roce 1887. Po této citaci se lze přesunout k *Adolfu Hitlerovi*, který uplatnil svou syntézu *árijské* ideologie a dokončil tak to, co bylo započato již po pádu Říše římské:

„*Střetnutí ras se právě nyní chystá propuknout uvnitř národů a mezi národy, a nezbývá, než se tázat, zda ideje bratrství a rovnosti lidí nejsou proti přírodě... Jsem přesvědčen, že v příštím století se lidé budou zabíjet po milionech kvůli rozdílu jednoho nebo dvou*

³⁵ CHAMBERLAIN, H. S. *Židé: Jejich původ a příčiny jejich vlivu v Evropě*. b. m.: Bodyart Press, 2011. s. 6. ISBN 987-80-904365-8-9.

*stupňů lebečního indexu. Lidé budou identifikováni prostřednictvím tohoto znaku, který nahradil biblický šibolet a lingvistické pouto, ... a poslední sentimentalisté uzří nejmasovější vyhlazování.*³⁶

³⁶ LAPOUGE, G. V. de In: BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. s. 213. ISBN 80-200-0987-6.

11 HITLEROVA SYNTÉZA DĚJIN

Adolf Hitler bývá dodnes označován za masového vraha, čiré zlo nebo pravého ďábla. Ať už mu ale tato poněkud zasloužená přizviska patří či nikoliv, stal se Hitler s velkou nadsázkou „obětí“ dřívějších dob a výzkumů, jež pátraly po původu evropské civilizace. Jestliže má kdosi odvahu, aby hodnotil činy tohoto Rakušana, musí ovšem bezpochyby zahrnout do svého okruhu znalostí i vývoj indoeuropeistiky a dějin Evropy obecně. Pokud tak učiní, odhalí se před ním dosti šokující, ale zcela pravdivá skutečnost.

Hitlera a jeho hrůzných činů by na tomto světě nebylo, alespoň ne v oné specifické podobě, kdyby k tomu tak zásadně nepřispěla bádání evropských myslitelů počínaje raným středověkem. Za strašný výsledek rasové teorie v podobě holokaustu tak není odpovědný pouze autor této genocidy, nýbrž nechtěně i mnozí badatelé a příslušníci inteligence, kteří pátrali po počátcích evropské civilizace a umožnili v pozdější době skutečné vytvoření *Árije* a jeho výsadní dějinné úlohy.

V průběhu svého života se totiž *Adolf Hitler* s jistotou seznámil s díly *Arthura Gobineaua*, *Charlese Darwina*, *Houstona Stewarta Chamberlaina* nebo *Richarda Wagnera*, jejichž rámec v pravém slova smyslu neopustil do konce svých dní a přetvořil dlouhodobé nálady a názory zejména v německé společnosti do tvrdé a nekompromisní praxe.

Tímto způsobem by se v rychlosti dala shrnout fakta, jež zapříčinila vyústění Hitlerovy rasové teorie do vyvražďování židovského obyvatelstva. I přesto je dnes důvod holokaustu považován mnoha historiky za nevysvětlitelný. Je zjevné, že právě těmto vzdělancům chybí onen výše zmíněný širší okruh znalostí, které jsou k hodnocení Hitlerova chování a jednání zapotřebí. Rozhodně nestačí znát pár událostí, ale orientovat se komplexně v mysli *Adolfa Hitlera*.

11.1 Bezradní historikové

Jedni z takových, kteří hledají příčinu Hitlerova holokaustu a antisemitismu tam, kde ji nelze ve skutečnosti nalézt, jsou historikové *Paul Johnson*, *Ian Kershaw* nebo *John Lukacs*.

První úryvek pochází z knihy *Dějiny židovského národa* od *Paula Johnsona*:

„Německo bylo nejsilnější ekonomickou, vojenskou a kulturní mocností v Evropě a jeho násilný útok proti Židům v letech 1933 – 1945 je ústředním bodem moderních židovských dějin. V mnoha ohledech jde stále ještě o záhadnou událost – nikoli co se týče faktů, která byla doložena omračujícím množstvím důkazního materiálu, ale co se týče příčiny. [...] Knihy, které se pokoušejí o vysvětlení, už zaplňují celé knihovny, ale všechny pokusy se nakonec ukazují jako nepřiměřené. Největší zločin v dějinách zůstává do určité míry záhadou. Nicméně jeho hlavní složky se dají souhrnně uvést. Pravděpodobně nejdůležitější příčinou byla první světová válka, která zasadila německému národu omračující úder.“³⁷

Podobně nejistý je i *Ian Kershaw* v díle s názvem *Hitler*:

„Ve skutečnosti totiž nevíme jistě, proč, a dokonce ani kdy se v Hitlerovi zrodil maniakální a zarytý antisemita.“³⁸

Posledního výše uvedeného bezradného dějepisce pak parafrázuje *Jan Horník* ve svém díle *Proč holocaust: Hitlerova vědecká mesianistická vražda*, a to následovně:

„Motivy Hitlerovy židofobie zůstávají záhadou. [...] Byla to posedlost a pro jeho mysl nebyla vůbec iracionální jako některé jiné fobie. Opakovaně, dokonce již v roce 1920, říkal, že židovský „problém“ nesmí být řešen emocionálními, ale „střízlivými“, „racionálními“, „vědeckými“ prostředky. [...] Dovolte mi zopakovat: skutečné motivy či jinými slovy skutečné zdroje Hitlerovy židofobie nejsou zjištělné. To, co je zjištělnější a zjištělné opodstatněně, jsou důkazy jeho vyslovených záměrů.“³⁹

³⁷ JOHNSON, P. *Dějiny židovského národa*. 2. vyd. Praha: Rozmluvy, 2007. s. 451-452. ISBN 978-80-85336-38-2.

³⁸ KERSHAW, I. *Hitler: 1889-1936: HYBRIS*. 1. vyd. Praha: Argo, 2004. s. 80-84. ISBN 80-7203-581-9.

³⁹ HORNÍK, J. *Proč holocaust: Hitlerova vědecká mesianistická vražda*. Praha: Rybka Publishers, 2009. s. 25-27. ISBN 978-80-87067-75-8.

Tato podkapitola tedy nepřináší na Hitlerův antisemitismus a řízené vyvražďování židovského etnika žádné světlo. Zejména pak ze dvou hlavních důvodů.

Zaprvé, historikové přijímají Hitlera často jakožto blázna či pomatence. I on sám byl ovšem pouze člověkem. Jeho poznání muselo být tedy dosažitelné lidstvem i jedincem jako takovým. Tuto teorii navíc podporuje i fakt, že za nacistickým vůdcem stáli nejen jeho nejbližší spolupracovníci, ale i široká německá veřejnost. Téměř všichni pak sdíleli jeho názory i cíle, což by nebylo možné bez hlubšího pochopení Hitlerova myšlení a světonázoru. Premisa o vůdci jako maniakovi se tedy hroutí v základech.

Zadruhé, při zkoumání holokaustu je často opomíjena kniha, která může poskytnout zodpovězení příčiny rozsáhlé židovské genocidy. Je tím myšleno Hitlerovo biografické dílo *Mein Kampf*. Stejně tak je zcela přehlížen zmíněný historický vývoj Evropy a indoeuropeistiky, společně s jejich dosti zásadním vlivem na celou evropskou a zvláště německou společnost zejména během 19. století.

Jestliže ale budou všechny k tomu patřičné a výše uvedené vědomosti zahrnuty do výzkumu Hitlerova antisemitismu, pak se židofobie i holokaust stanou logicky vysvětlitelným jevem.

11.2 Formování osobnosti

Postava mladého *Adolfa Hitlera* by se dala shrnout do několika málo význačných bodů, které se ve výsledku staly mostem k utváření jeho světonázoru.

Důležitým byl už bezesporu fakt, že se Hitler narodil v rakouském městečku *Braunau am Inn*. To leželo víceméně na hranicích s Německou říší, která byla tehdy (nejen mnohými Rakušany) považována za vzor všem evropským státům. Své dětství tedy Hitler prožíval pod vlivem německví a německého nacionalismu, který mu byl navíc předkládán jeho učitelem historie na základní škole. Hitler se tak naučil nejen zbožňovat dějiny a především pak v rámci německého národa, ale snažil se události

chápat nikoliv jako pouhé nahodilosti, ale součinnost akce a reakce, minulosti a přítomnosti.⁴⁰

Ačkoliv však byl Hitler nesmírně nadán v oblasti historie a malování, v ostatních předmětech tomu tak již nebylo. Faktem zůstává, že Hitler nedokončil ani střední školu, jelikož studoval obor, k němuž netíhl srdcem a studium obecně spíše bojkotoval.

Pro formálně nevzdělaného a lehce ovlivnitelného Hitlera se pramenem všech znalostí staly knihy, převážně pak ty s historickou tematikou. Z jeho později utvořeného světonázoru mu nelze upřít např. znalost *Darwina*, *Gobineaua*, *Wagnera*, *Nietzscheho* nebo *Chamberlaina*. Ti utvářeli jeho svět, jehož představy se až do své smrti nevzdal.

I přes četbu těchto knih (jež četl pravděpodobně během svého působení ve Vídni) tomu mohlo být s Hitlerovou budoucností ale zcela jinak. Nejprve se chtěl stát malířem. K tomuto povolání velmi lnul již v mládí a věřil, že bude jednou významným a váženým umělcem. Právě z tohoto důvodu se v roce 1906 rozhodl přesunout (za finanční pomoci své matky) do Vídně, kde hodlal zkusit štěstí na místní Akademii výtvarných umění.

Možnost neúspěchu si podle svých vlastních slov příliš nepřipouštěl. O to bolestnější pro něj jistě bylo, když nebyl na tuto vídeňskou školu přijat. V pozdějším rozhovoru s rektorem Akademie výtvarných umění na téma jeho nezdaru mu bylo doporučeno, aby zaměřil svou pozornost na architekturu, jelikož se zdál být zručnějším kreslířem. Studium tohoto odvětví bylo ovšem mladému Hitlerovi zapovězeno, jelikož byla k přípuštění na přijímací řízení nutná úspěšně složená maturitní zkouška, kterou postrádal.

Po této tvrdé ráně osudu, kdy se rozplynuly jeho sny o tom, že jednou bude předním umělcem, mu zemřela po otci i milovaná matka. Hitler se tak ocitl sám v evropské metropoli. Neměl se na koho obrátit, nevystudoval žádnou školu, jeho budoucnost nevypadala nijak příznivě a byl navíc bez jakéhokoliv finančního zabezpečení a zaměstnání. V tuto dobu bylo Hitlerovi pouhých sedmnáct let a svět se mu doslova rozpadl.

⁴⁰ HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000. s. 17-18. ISBN 80-86355-26-8.

11.3 Mladý antisemita

Adolfu Hitlerovi nezbylo nic jiného, než si rychle najít povolání, jež by ho alespoň na přechodnou dobu vytrhlo z přemýšlení o přílišné nouzi, které podléhal. Bez formálního vzdělání se mu ovšem logicky nenaskytla šance, že by mohl získat kvalitnější a lépe peněžně ohodnocenou práci. O udržitelnosti případné nově nabyté a získané pozice nemluvě. Vystřídal tedy mnoho zaměstnání, mezi které lze zařadit i pomocného dělníka nebo malíře reklamních plakátů. I přesto se po dobu strávenou ve Vídni nedostal z dlouhotrvající finanční krize.

Souběžně s věčným zápolením o výdělek se Hitler všemožně vzdělával. Především pak četbou různých místních vídeňských plátků nacionalistického smýšlení, politických brožur nebo historických spisů, za které utrácel nemalé peněžní obnosy. V odvětví politiky, dějin a antropologie se mu tedy dostalo na úkor ostatních sfér poměrně značné úrovně vědomostí. Jeho světonázor byl utvořen zmíněnými publikacemi *Pojednání o nerovnosti lidských ras*, *O původu druhů* nebo například *Základy dvacátého století* a mnohými dalšími. Jejich vliv na Hitlerovo myšlení je z jeho názorů na rasu či úlohu člověka v přírodě nejen patrný, ale přímo do očí bijící.

V době svého působení v hlavním městě Rakouska-Uherska se podle svých slov stal Hitler nekompromisním antisemitou. Zde byli totiž Židé odlišní zejména ve vnější podobě od ostatních obyvatel rakousko-uherského státu, proto v nich Hitler zpozoroval na základě svých nabytých vědomostí cizí etnikum.

A jak už bylo zmíněno v kapitole zabývající se dílem *Arthura Gobineaua*, právě míšení krve mezi jednotlivými rasami (skrz jejich vzájemné rozmnožování) způsobovalo podle tohoto intelektuála faktický úpadek kvality původního obyvatelstva. V konečné fázi pak dospěl tento proces do stádia, kdy již nebyli prvotní osadníci schopni udržet svou kulturu, zvyky a tradice, jelikož se za jejich přičinění vytvářel zcela nový národ, pro který byly tyto hodnoty cizí.

Adolf Hitler, který tak ctil výklady mnohých antropologů, historiků a biologů, byl zdrcen svým vlastním „procitnutím“, náhle se obával nejen o budoucnost Němců, ale světa obecně. V jeho osobě se nashromáždila díla předních badatelů, kteří zasvětili svůj život hledání počátků evropské civilizace, a v Hitlerově mysli se v tomto důsledku vytvořil nový rozměr těchto myšlenek. Několik století dlouhý výzkum se tak snažil

převést do ojedinělé a hrůzostrašné praxe. Naprosto jistý ve svých analýzách a s absorpcí dějinné rasistické a antisemitské německé atmosféry nebyl k zastavení.

Rasový výklad dějin, čistota krve, přírodní výběr silnějších, Árijci jako nadřazené plemeno, zánik lidstva v důsledku pokrevního míšení a mnohé další předměty dřívějšího zkoumání se staly alfou a omegou jeho chápání světa:

„Kolik mých původních názorů bylo takovou změnou mého stanoviska zvráceno! Když se tehdy postupně měnily moje názory na antisemitismus, byla to asi moje nejtěžší proměna vůbec. [...]

Když jsem se jednou tak potuloval po vnitřním městě, narazil jsem náhle na zjev v dlouhém kaftanu s černými loknami. Moje první myšlenka byla: Je to také Žid? Tak ovšem v Linci Židé nevypadali. Pokradmu a opatrně jsem muže pozoroval, ale čím déle jsem zíral do tohoto cizího obličejce a zkoumal pátravě jeho tahy, změnila se v mém mozku první otázka v jinou: Je to také Němec? Jako vždy v takových případech jsem se pokoušel odstranit pochybnosti pomocí knih. Koupil jsem si tehdy za pár haléřů první antisemitské brožury ve svém životě. Bohužel vycházely všechny ze stanoviska, že čtenář do jisté míry židovskou otázku zná a dokonce ji chápe, avšak jejich tón byl většinou takový, že pochybnosti přicházely částečně ze zploštělých a krajně nevědeckých tvrzení tam uváděných.“⁴¹

Z těchto důvodů se *Adolf Hitler* zaměřil opětovně na studium pramenů, které ho měly buď utvrdit v jeho názoru, nebo jej vyvrátit. Jak sám uvádí, byl natolik znechucen tím, co se mu z učení a spisů mnohých autorů zdálo zjevné, že totiž Žid je parazitem a národem sám o sobě a jeho hlavním údělem je rozvrat lokálního systému a nabourávání rasové čistoty jeho budovatelů, že se raději zahloubal do dalších knih, aby v nich našel vytouženou odpověď na své pochybnosti. Čím více ovšem o antisemitismu a zjevně odlišném Židovstvu uvažoval, tím častěji prý příslušníky tohoto etnika vídal a tím hlubší si k nim vypěstoval odpor.

Přemýšlení o Židech na sebe přirozeně vázalo i fakt, že se budoucí nacistický vůdce důsledně zaměřil na jména všech představitelů veřejného dění, přičemž v nich hledal známku židovství. Jak ke své hrůze zjistil, nacházel se Žid naprosto všude, od tisku po literaturu, umění či divadlo. Jakmile dosáhl tohoto poznání, byl náhle plně

⁴¹ HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000. s. 47. ISBN 80-86355-26-8.

přesvědčen o tom, že jeho teorie byla správná. Opravdu se zde podle něj jednalo o jiný národ, který nejen svým rozmnožováním se s původním obyvatelstvem, ale i výše uvedenými oblastmi škodil zdraví národa a de facto jej úmyslně ničil.⁴²

„To, že Žid není Němec, jsem už teď věděl s konečnou platností, šťasten a spokojen. Teprve teď jsem zcela poznal svůdce našeho národa.“⁴³

11.4 Národ a rasa

Se znalostí dříve nastíněné *filologické, glottogenetické, antropologické* a lokálně historické skutečnosti evropského kontinentu, lze pochopit i následující pasáže, které jsou sepsány v Hitlerově díle *Mein Kampf*. Obsah vůdcových myšlenek je tak logicky vysvětlitelný.

Stále je přitom důležité si uvědomovat, že bez utvářejících fenoménů – jakými byla touha inteligence po hledání počátků evropské civilizace, teorie „dvou ras“, jež rozdělila už ve středověku obyvatelstvo na germánský a negermánský původ, pozdější typické převzetí tohoto konceptu feudálními státy v duchu jejich utváření a specifické atmosféry, nebo i přechod vzdělanců k Indii až po založení faktické (biologicky determinované) indoevropské civilizace v podobě *Árijců* – by nebylo možné konečné, fatální a destruktivní zkonstruování praktického „návodu“ k důslednému použití dřívějších myšlenek. V tomto úryvku je zcela zřejmý nejen odkaz Darwinův:

„Již povrchní pozorování ukazuje téměř neúprosný přírodní zákon všeho toho nesmírného množství výrazových forem životní vůle přírody a její na sebe navazující způsoby rozmnožování a výživy. Každé zvíře se páří pouze s jedincem vlastního druhu. Sýkorka se páří se sýkorkou, pěnkava s pěnkavou, čáp s čápem, polní myš s polní myší, domácí myš s myší domácí, vlk s vlkem, atd. Měnit to umožňují pouze mimořádné okolnosti. V první řadě donucení v zajetí, stejně jako jiné nenormální rozmnožování v rámci jednoho druhu. V tom momentě se však příroda začne bránit všemi prostředky. Její zřetelný protest se pak skládá z odepírání dalších rozmnožovacích schopností takzvaných bastardů, nebo omezuje plodnost pozdějšího potomstva. Ve většině případů

⁴² HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000. s. 47-49. ISBN 80-86355-26-8.

⁴³ Tamtéž, s. 51.

však odebírá odolnost proti různým chorobám a cizím nákazám. To je přece naprosto přirozené.“⁴⁴

Posléze Hitler předkládá důležitost rasového nemišení mezi jednotlivými lidskými etniky. Podle jeho názoru totiž dochází při rozmnožování jednoho s druhým (pokrevně odlišným) jedincem k tomu, že se výsledný produkt jejich páření v podobě dítěte stane jakýmsi kvalitativním průměrem obou rodičů, což ovšem vede de facto k poklesu úrovně rodiny jako takové. Tento proces tedy ústí do neustálé degenerace, což se také stává pro národ osudným. Jako příklad pak lze uvést právě rozmnožování *Árijce* s Židem, jenž je podle uvedené teorie tím méně hodnotným ze dvojice a pouze již svou přítomností ničí stát a jeho obranyschopnost, natož pak kopulací s původním (zakladatelským) obyvatelstvem. Jestliže tedy nebude vládnout naprosto striktní zákon rasové čistoty, nemá určité lidské pokolení šanci přežít, jelikož nedochází k vyšší kultivaci člověka.⁴⁵

Co se stane, když národ nebude dodržovat pravidla pokrevní čistoty?

*„Všechny velké kultury minulosti zanikly jenom proto, že původní tvůrčí rasa odumřela na otravu krve. Poslední příčinou takového zániku bylo vždy zapomnění, že všechny kultury odvisí od člověka a ne naopak. Aby tedy byla zachována určitá kultura, musí být zachován člověk, který ji vytvořil.“*⁴⁶

Tímto Hitler odkazuje na Gobineaua a jeho fatální pojetí rasového míšení mezi lidmi, čímž se vlastně připojuje také k jeho předtuše budoucnosti.

11.5 Árijec a Žid

Učení o rase Hitler zkonkretizoval v rámci svého světónázoru na dvou vzájemně se popírajících civilizacích. První zastupoval *Árijec*, druhou Žid. Oba tyto národy podléhaly podle Hitlera zcela jiným charakterovým vlastnostem, které z nich nakonec učinily přesně takové lidské druhy, jakými se z pohledu rakouského rodáka zrodily. Přičemž se základní kostra celé koncepce odvíjela od jejich pojetí práce.

⁴⁴ HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000. s. 206. ISBN 80-86355-26-8.

⁴⁵ Tamtéž, s. 206-208.

⁴⁶ Tamtéž, s. 209.

Bedřich Engels hovoří o práci následovně:

„Je první základní podmínkou všeho lidského života, a to v takové míře, že v jistém smyslu musíme říci: práce dokonce vytvořila člověka. [...] Úkony, kterým naši předkové na přechodu od opice k člověku učili po mnohá tisíciletí přizpůsobovat svou ruku, byly patrně zprvu jen velmi jednoduché. [...] Než byl první křemen zpracován lidskou rukou na nůž, mohlo uplynout tolik času, že nám známá doba historická je proti tomu nepatrná. Avšak rozhodující krok byl učiněn: ruka byla osvobozena a mohla se nyní přiučovat stále novým úkonům a větší ohebnost takto získaná se dědila a množovala od pokolení k pokolení. Tak je ruka nejen orgán práce, nýbrž i její produkt. [...] Na druhé straně přispíval vývoj práce nutně k tomu, že sblížoval členy společnosti, ježto množoval případy vzájemné podpory a společné činnosti a budil vědomí užitečnosti této součinnosti pro každého jednotlivce.“⁴⁷

Engels ve své knize dodal, že čím rychleji se člověk zdokonaloval, tím více se odlišoval od opice. Tento vývojový proces došel nakonec tak daleko, že i mezi lidmi se začaly objevovat rozdíly, stejně jako později v rámci kmenů a větších společenství. Některá lidská plemena na tom byla z hlediska pokroku lépe, nežli zbylá.

Jakmile se tedy člověk dostatečně zdokonalil ve svých dovednostech a řemeslech, mohl postupně ovládnout svět i s jeho v tomto směru místy poněkud zaostalejšími jedinci či rasami.

Podle Engelsových domněnek byl pak pravděpodobně na nejvyšším stupni evoluce národ žijící na severu, jenž měl ty nejtvrďší podmínky pro tvůrčí práci, kterou si v drsném počasí vypěstoval k dokonalosti. Chladnější podnebí totiž podmínilo vznik nových lidských potřeb a tedy i věcí k jejich saturaci, které nebyly v příjemném prostředí všeobecné hojnosti potřeba a proto tam neexistovaly.⁴⁸

Tohoto názoru se chytil *Adolf Hitler*, který učinil ze severské zimy jakousi matku pravého pokroku, za jejíhož působení se zrodila *árijská* civilizace. Jako jediná pak skutečně podle Hitlera oplývala státotvornými a kulturotvornými vlastnosti, a to především kvůli své morálce a vlastnímu chápání důležitosti práce pro sebe i své soukmenovce. Lidské úsilí a nasazení bylo totiž ve velmi chladné severní oblasti

⁴⁷ ENGELS, B. *Podíl práce na polidštění opice*. 2. vyd. Praha: Svoboda, 1949. s. 7-10. ISBN neuvedeno.

⁴⁸ Tamtéž, s. 15.

zároveň otázkou života či smrti celého druhu. Proto dokázali *Árijci* svou dělbu práce vytvořit širší společenství a posléze i silný národ, jenž byl jakýmsi ručitelem přežití:

„Je zbytečné začínat se přít o to, která rasa či rasy byly skutečně původními nositeli lidské kultury a tím i skutečnými zakladateli toho, co dnes nazýváme slovem člověčenstvo. Jednodušší je postavit tuto otázku směrem k současnosti, zde vychází zcela snadná a jasná odpověď. Veškeré výsledky lidské kultury, ať již z oblasti umění, vědy nebo techniky, které dnes můžeme spatřit, jsou téměř výhradně všechny výsledkem tvůrčích sil Árijce. [...] Árijské kmeny, které měly většinou jen malý počet příslušníků, si podmanily cizí národy, a počaly s rozvíjením nových územních celků, které měly zvláštní životní podmínky (úrodnost, klimatické podmínky, atd.). [...] Během několika tisíciletí, ba dokonce staletí vybudovaly kultury, které původně zcela nesly jejich vnitřní charakterové rysy, které byly přizpůsobeny výše zmíněným zvláštním vlastnostem půdy a podmaněného obyvatelstva.“⁴⁹

Právě v cestě *Árijců* lidskými dějinami viděl Hitler jejich největší sílu. Tato rasa, utvořená k dokonalosti chladnými severskými větry a pokrevní čistotou, byla dostatečně silná na to, aby utvářela z pozice svého světového hegemonství a výjimečnosti ostatní, méně vyspělé lidské civilizace, čímž sehrála v historii zcela zásadní roli. Nadřazenost *árijského* společenství pak byla v jeho pojetí spatřována zejména právě v projevu pudu sebezáchovy, kdy se příslušníci tohoto druhu zdráhali myslet jen na sebe a obětovali svůj život pomoci druhým. U *Árijců* tak dosáhl pud sebezáchovy té nejvznešenější možné verze.⁵⁰

Jestliže by tedy padla otázka na důvod, pro který je *árijská* civilizace „nejschopnější, nejkulturotvornější a obecně nejnadřazenější“, tak v případě použití výše uvedeného lze konstatovat, že byl pro Hitlera *Árijec* nejlepší z hlediska jeho schopnosti vytvářet nové civilizace a uchovávat jejich vnitřní i vnější sílu.

Tento názor víceméně odkazuje na *Arthura Gobineaua*, který ve svém ústředním díle tvrdil, že právě kvůli přítomnosti *árijské* krve v některých společenstvích dosáhly mnohé národy a státní útvary dějinné nesmrtelnosti, ať už v případě Římské říše či antického Řecka.

⁴⁹ HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000. s. 210-211. ISBN 80-86355-26-8.

⁵⁰ Tamtéž, s. 215-216.

Ve směru tohoto uvažování se pak Hitler zmínil o tom, že za nejpodřadnější rasy lze považovat ty, jež v sobě nemají zakotvenou schopnost vytvářet rozsáhlejší společenství. U nich se prý totiž nevyvinula dělba práce a obětování jednotlivce pro ostatní natolik, aby jejich působení překročilo hranici jedné rodiny či kmene. Zcela logicky tak považoval Hitler za „nejnižší“ lidské bytosti Židy, jelikož v tehdejší době ještě neexistoval stát Izrael, který byl ustaven až po druhé světové válce.

Zásadní pak pro Hitlerovo vnímání tohoto etnika byl prostý fakt, že semitské kmeny žily z historického hlediska vždy v rámci cizích států. Židé tedy byli považováni za Francouze, Angličany, Němce a mnohé další, což se pod lupou dříve zmíněných rasových teorií logicky jeví jako snaha o nabourání se cizí rasy do původně majoritního zastoupení příslušníků daného národa, přičemž toto vede nekompromisně k jeho zničení. Židé tak byli vnímáni osobou pozdějšího nacistického vůdce jako ti, kteří pod záštitou vlastní dějinné diaspory postupně znečišťovali krev velkým i malým státním celkům. Byli označeni za parazity, kteří se uchýlili hostitelského těla, aby tak mohli naplno projevit svůj záškodnický a travičský charakter, jež mohou Židé aplikovat zejména díky jejich stále stejné a neměnné podobě:

„Největší protiklad k Árijci tvoří Žid. Snad u žádného jiného národa na světě není pud sebezáchovy vyvinut silněji, než u tohoto takzvaného vyvoleného národa. Za největší důkaz tohoto tvrzení může platit již skutečnost vlastní existence této rasy. Jaký národ byl za poslední dva tisíce let vystaven tak nepatrným změnám vnitřních schopností, charakteru, atd., než právě židovský? Jaký národ byl vystaven tak obrovským pogromům, - a přesto vyšel ze všech nejhorších katastrof lidstva opět jako tentýž? Jaká nekonečně houževnatá vůle k životu, k zachování druhu hovoří z těchto skutečností!“⁵¹

11.6 Politikou k naplnění poslání

S dosavadním poznáním je možné prohlásit Hitlera nikoliv za blázna či pomatence, jak tomu bylo v případě historiků a bezesporu i mnohých dalších učenců, nýbrž za přesného racionalistu ve sféře vyústění získaných vědomostí, které se nashromáždily kvůli tvůrčí

⁵¹ HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000. s. 217-218. ISBN 80-86355-26-8.

činnosti dřívějších intelektuálních generací. Strašlivé a šílené je až konečné aplikování jeho názorů, které by ale (opakovaně řečeno) nevznikly bez přičinění Darwina, Gobineaua a mnohých dalších.

Akcentováním podstatného faktu, že základem všeho je lidská rasa, od níž se odvíjí další působení daného národa, dosáhl nejen Hitler velmi specifického světónázoru, ve kterém byli právě Židé označeni za „černou ovci“ člověčenstva.

Zejména pak z toho důvodu, že neměli oproti kulturu tvořícím *Árijcům* vlastní státní útvar a de facto roztroušeni po Evropě i zbytku světa zasahovali podle ideologů rasy a čistoty krve do zdraví převažujícího lokálního obyvatelstva.

Jelikož byl Hitler naprosto oddaný svému světónázoru, vytvořil po již zmíněném vymezení rasy a národa také důležitost politiky v uchování čistoty krve a tedy potažmo i životnosti lidského plemena, a to následovně:

„Politika je vznikajícími dějinami. Dějiny samotné jsou zpodobňováním průběhu boje o život určitého národa. [...] Je-li však politika vznikajícími dějinami a samotné dějiny jsou zpodobňováním zápasu lidí a národů o sebezáchovu a další zachování, pak je tedy politika opravdu prováděním boje o život určitého národa. [...] Jejím úspěchem je umožnění tohoto zachování. Jejím neúspěchem je zničení, tedy ztráta oné substance.“⁵²

Na základě této teorie sebeprosazování se prostřednictvím politiky byl ovšem vyvinut i židovský národ, jehož politická činnost byla Hitlerem spatřena v marxismu, a to hlavně proto, že byl vynálezcem tohoto myšlenkového proudu Žid *Karel Marx*.

S pochopením toho, jak Hitler vnímal Židovstvo a jeho charakter a záměr, lze vyvodit, že později vzniknuvší marxismus-leninismus byl pokládán za nástroj všech Izraelitů k jejich infiltraci do myslí, srdcí i těl ostatních národů, kde působil stejně jako jeho původci přirozeně rozvracečsky. Proto *Adolf Hitler* prohlásil v obavách o Německo v souvislosti s působením bolševismu toto:

„Před sebou jsem pak viděl učení sestávající z egoismu a nenávisť, jež může podle matematických zákonů vést k vítězství, avšak tím také musí přivodit konec lidstva. [...]

⁵² HORNÍK, J. *Proč holocaust: Hitlerova vědecká mesianistická vražda*. Praha: Rybka Publishers, 2009. s. 172. ISBN 978-80-87067-75-8.

*Pouze znalost židovstva samotného nabízí klíč k pochopení vnitřních a tím skutečných záměrů sociální demokracie. Kdo zná tento národ, tomu z očí padají závoje bludných představ o cíli a smyslu této strany a z oparu a mlhy sociálních frází povstává šklebící se šeredná grimasa marxismu. [...] Začal jsem se znovu učit a teprve nyní jsem skutečně dospěl k pochopení obsahu úmyslu životní práce Žida Karla Marxe.*⁵³

Po bedlivém studiu marxistického učení došel Hitler k závěru, že se jedná o židovský nástroj, který ze svých přísluhovačů vytváří pouze masu bez jakékoliv vlastní vůle. Nejprve je jeho záměrem rozdělení lidí do kast, čímž prý chce Židovstvo v Německu zamezit tomu, aby se ti nejlepší z nejspodnějších úrovní systému dostali na vyšší pozice. Tak tedy vlastně narušuje obnovu vitality celé společnosti. Dalšími cíli pak je zmíněná otrava krve, kultury a jiných státoporných vlastností majoritní společnosti. Zkrátka všech pilířů, které drží stát celistvým. Podle Hitlera by bylo ovšem nesmyslné mít toto Židům za zlé, jelikož se jen chovají tím způsobem, jaký přísluší jejich rase. Zároveň však dodal, že také nikdo nemůže Němce žádat, aby nepodnikli jisté kroky k napravení tohoto stavu, čímž jistě narážel na holokaust.⁵⁴

Výsledný Hitlerův světonázor je umocněn jeho vlastním poznatkem o tom, že on sám je na světě stvořen a vyvolen k tomu, aby bojoval proti mezinárodnímu Židovstvu a ochránil jakýmkoliv způsobem nejen Německo, nýbrž celý svět. Od čistě lingvistického výzkumu evropských civilizačních počátků se přes pojetí rasy jako určujícím faktorem dějin došlo až k politickému programu *Adolfa Hitlera*:

Židovské marxistické učení odmítá aristokratický princip přírody a klade namísto věčného privilegia síly a moci masu a její mrtvou váhu. Popírá tedy v člověku význam národa i rasy a tím odebírá lidstvu předpoklad existence a kultury. Toto by jako základ univerza vedlo myšlenkově k zániku každého pro lidi pochopitelného řádu. A tak jako v tomto největším poznatelném organizmu by mohl být výsledkem realizace takového zákona pouze chaos, tak pro Zemi a obyvatele této hvězdy by to znamenalo jejich zánik.

Zvítězí-li Žid se svým marxistickým vyznáním víry nad národy světa, jeho korunou bude pohřební věnec lidstva a tato planeta poputuje vesmírem zase bez lidí, jako kdysi před miliony let. Věčná příroda mstí neúprosně překročení svých příkázání.

⁵³ HORNÍK, J. *Proč holocaust: Hitlerova vědecká mesianistická vražda*. Praha: Rybka Publishers, 2009. s. 345-346. ISBN 978-80-87067-75-8.

⁵⁴ Tamtéž, s. 364-365.

*Věřím dnes, že jedním v duchu všemohoucího Stvořitele: tím, že se bráním Židovi, bojuji za dílo Pána.*⁵⁵

⁵⁵ HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000. s. 53. ISBN 80-86355-26-8.

12 OHLAS ÁRIJSKÉ IDEOLOGIE U NÁS

Vývoj lingvistických, antropologických i rasových studií byl již popsán dostatečně. Stejně tak i přesun všech těchto teorií z okruhu jedinců do širšího povědomí vzdělanců a inteligence. Z hlediska působení a vlivu těchto koncepcí se ovšem stále jednalo o úzké spektrum lidí, kteří této komplexní problematice skutečně rozuměli. Všechna tato učení zatím nedosáhla nejvyšší možné účinnosti. Tento stav se ovšem zásadně změnil v době, kdy se zmiňované názorové proudy dostaly více na světlo okolního světa, konkrétněji jejich přenesením na širokou veřejnost.

Faktický zásah zejména evropského obyvatelstva, hovoříme-li stále o procesu pronikání výše uvedeného mezi lidové masy, byl zajištěn v průběhu devatenáctého a na počátku dvacátého století prostřednictvím tehdy nejsilnějšího média s hromadným účinkem, tiskem. Skrz slova žurnalistů a novinářů byly zveřejněny nejnovější vědecké poznatky z kategorií výše uvedených. Tento jev zcela logicky předznamenal možné zneužití publikovaných závěrů vědy zejména v politickém prostředí.

Nakonec k tomuto „znásilnění“ vědeckých výzkumů skutečně došlo, což bylo znatelné především na stránkách nacionalisticky smýšlejících plátků či krajně pravicových novin politických stran. Dlouhodobý proces intelektuály vytvářených evropských dějin a počátků místních národů se setkal s příznivým přijetím v řadách více i méně vzdělaných. Jak lze vidět v níže publikovaných novinových článcích, koncept rasy, nadřazenosti jedněch nad druhými, lidského vývoje, oslnivé úlohy *Árijců* i antisemitismu (jako produktu *árijské* ideologie) byl s povděkem převzat nejen v zahraničí, ale i u nás v tehdejší Československu a později často nucenou formou i v Protektorátu Čechy a Morava.

Aby bylo ovšem možné dosvědčit výše napsané, je třeba, aby následovala alespoň zevrubná obsahová analýza dobového tisku, která by tak poukázala na již zmíněný přechod vědecké teorie skrz tisk mezi lidové masy. Ještě předtím je ovšem na místě vykreslení protižidovských nálad na našem území.

12.1 Protižidovská atmosféra v průběhu devatenáctého století

Antisemitské nálady jsou v evropských dějinách známy již z dob středověku. Už tehdy byli Židé odsouváni na pokraj lidské společnosti a všeobecně chápáni jako přítěž pro původní obyvatelstvo. Nebylo tedy neobvyklé, že byli často označováni za viníky různorodých pohrom, katastrof či jiných negativních událostí. Takto nastolené chápání Židovstva přežilo, aby se v již do jisté míry odlišné podobě vrátilo zejména v průběhu devatenáctého století.

Vzrůstající tendence českého antisemitismu lze vyzorovat zhruba od čtyřicátých let devatenáctého století, což ovšem neznamená, že by zde předtím jakékoliv protižidovské nálady chyběly. Posilování odmítavých nálad vůči Židovstvu však sílilo až v polovině tohoto století, do jisté míry v závislosti na všeobecném evropském chápání Židů a jejich působení na domácí obyvatelstvo Starého kontinentu. Na našem území se ovšem promítal do tohoto záporného postoje vůči této národnosti také fakt, že byli Židé považováni za ty, kteří se stavěli ve sporech mezi Čechy a Němci právě na stranu druhých jmenovaných. Podporovali německé politické strany, četli německy psaný tisk atd., což nemělo logicky blahodárný vliv na jejich pověst u české populace. Protižidovské nálady tak vládly napříč naší společností.

Jedním takovým příkladem může být postoj mladočeských *Národních listů*, které záměrně očerňovaly německý liberální tisk, přičemž hanlivě nazývaly německé liberalisty židovskými liberály. Ohniskem největších sporů mezi Čechy, Němci a Židy byla ovšem tiskem často probíraná problematika obchodních a živnostenských komor, které hospodářsky ovládaly regiony a vysílaly své zástupce do zákonodárných sborů.

Jednalo se především o to, že na volby do těchto komor měli podle velké části Čechů značný vliv právě Židé, kteří disponovali právem volit do obchodní komory. Prostřednictvím nichž tak byli podporováni němečtí zastupitelé a zpětně pak Semité samotní.

Již zmíněné *Národní listy* sice otevřeně nesouhlasily s antisemitismem a prohlašovaly, že u nás nikdy protižidovská hnutí nebyla, přesto však tento mladočeský tisk upozornil, že pokud by Židé pokračovali v dalších zásazích do česko-německého soužití, tak by

se i na našem území zřejmě vytvořilo antisemitské hnutí, které by prý po svém způsobu bojovalo za český národ.⁵⁶

České protižidovské kampaně si vysvětlovaly tento fenomén následovně:

„V typické argumentační linii je zdůrazněno údajné nepřátelství Židů k Čechům, které je kladeno do protikladu se skutečností, že v jiných zemích se Židé asimilují k hostitelským národům a hovoří jejich jazykem. Přitom v Německu a jiných neslovanských zemích byli Židé od středověku pronásledováni a nyní jsou vystaveni působení antisemitského hnutí. V Čechách, kde byli Židé vždy přátelsky vítáni, naopak odmítají splynout s hostitelským národem a začít hovořit česky.“⁵⁷

Tyto zprvu „nevinné“ spory se v několika následujících desetiletích začaly nebezpečně přirostřovat. V polovině osmdesátých let devatenáctého století tak vzniklo extrémní křídlo českého antisemitismu, které bylo známo svou propojeností a spoluprací s dalšími protižidovskými evropskými hnutími, přičemž otevřeně prosazovalo rasistické názory. Tyto své postoje pak uveřejňovalo prostřednictvím takových novin, jakými byly *České zájmy*, kde byl zakladatelem antisemita *Jaromír Hušek*, dále pak např. tiskoviny *Brněnský drak* či v Kroměříži vycházející *Žihadlo*.⁵⁸

Oproti liberálním nacionalistům, kteří i přes své záporné postoje k Židům nebyli vysloveně proti jejich začlenění do novodobého českého národa, považovali vyhranění antisemité možnost židovské asimilace za naprosto nemyslitelnou a škodlivou. Protestovali proti členství Semitů v českých organizacích všech odvětví, ve spolcích, zastupitelstvech i v českém společenském životě obecně.

Situace vyvrcholila zejména na samém konci devatenáctého století, které by se dalo považovat za to prozatím nejvyhrocenější protižidovské období. Spory dřívějších let se přetvořily v otevřené konflikty, kde své místo zaujalo fyzické napadání příslušníků židovského etnika, přičemž výjimkou nebyly ani různé demonstrace a pogromy. Nastíněnou situaci dokládá protiněmecký, zejména však protižidovský leták z roku 1893, jenž byl šířen českými antisemity na Kyjovsku:

⁵⁶ FRANKL, M. „*Emancipace od židů*“: *Český antisemitismus na konci 19. století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2007. s. 37-40. ISBN 978-80-7185-882-9.

⁵⁷ Tamtéž, s. 42.

⁵⁸ Tamtéž, s. 75.

- I. *„Svou vlasti! Svůj jazyk! Svůj národ milovati a v sílu národa československého věřiti budeš.*
- II. *Nebudeš nositi jméno svých slavných předků, pravěkých to obyvatelů této naší krásné vlasti, nadarmo!*
- III. *Nebudeš živiti na nadrech svých hada žido-německého, který zahnízdív se do obce tvé, pěstujte znemravnělost, vychovává z mládeže tvé prostřednictvím pekelného nápoje potajmo muže národně nestatečné!*
- IV. *Cti víru svou a věz, že pácháš zločin na vlastní krvi své a zlořečiti budou tobě potomkové nás všech, když zanášeti budeš peníze své našim nepřátelům, kteří bohatnou a národ tvůj hyne.*
- V. *Nebudeš vyhledávati rady tobě potřebné u žida, němce, neb těchto otroka, který, zradiv svou matku, slouží našim nepřátelům.*
- VI. *Nenecháš kojiti mlékem z prsou dívek tvých obřezance, který zdravou tvou krev do sebe saje, stane se pak urputným hubitelem tvého národa.*
- VII. *Nebudeš okrádati sám sebe ani své potomky zločinem vypůjčováním peněz z německo-židovské spořitelny Kyjovské, ústavu to, který žítí nebude, neboť jest jen pramenem, ze kterého by měli židé čerpati peněžité prostředky na ubijení naší národnosti.*
- VIII. *Nebudeš plniti dětmi svými zdejší žido-německé gymnasium, které až na několik dítek našich en židy naplněno jest a jehožto ředitel, ovšem známý uličník, svým časem pravil: „Kdybych měl tu moc, nechal bych každého Slovana vyřezati, by národ tento zhynul“.*
- IX. *Nebudeš podporovati více nepřátely nás všech, kteří zuřivě ve všech zájmech národních jdou proti nám, kteří za naše peníze jen sebe sami podporují a nikdy více, kde toho třeba není, krejcar ten nám nevrátí, kteří veřejně v posměch tebe lide slovácký uvádí, z tvého kraje, z tvých mravů a zvyků jen posměch činí, a tebe vždy na nejnižší stupeň staví, tak že kyjovský purkmistr KOCH, známý zuřivec, zvláštní komické výstupy pořádá, kterých jádro jest, že tento KOCH vlastnoručně figuru, která představuje hloupého a ožralého Slováka, oknem ven vyhazuje.*
- X. *Nebudeš ujařmovati sám sebe a potomky své, by tyto nestali se otroky oněch lidí, kteří drzostí svou již tak daleko dospěli, že rozhodují nám při obsazování kněžů*

*našich, učitelů našich, o vychování dítek našich, aby ve všem oni svou tureckou nadvládou udržeti mohli, a nežli by nám po právu učinili, vyzívavě nás ku prosazování hesla Svůj k svému donutili.*⁵⁹

Obraz české antisemitské atmosféry je zřejmě nejlépe znázorněn rokem 1899. Tehdy se rozpoutala protižidovská kampaň obrovského rozsahu v závislosti na ohlašované rituální vraždě, ze které byl neprávem obviněn muž židovského původu, Leopold Hilsner. Jeho nařčení ze zavraždění Anežky Hružové bylo dáno tehdejšími protižidovskými náladami a předsudky obyvatel Polné, u které se vražda odehrála. Obviněný byl dvakrát odsouzen k smrti, přesto byl nakonec omilostněn.

O nějakém polevení českého antisemitismu však nemůže být řeč ani po zmíněném výsledku tohoto případu. Nádech antisemitismu dále prostupoval evropskou i českou společností a není tedy divu, že právě *árijská* ideologie byla posléze mnohými tištěnými plátky převzata s povděkem a velkou mírou zadostiučinění. Zhruba takto tedy vypadala situace na přelomu století devatenáctého a dvacátého.

⁵⁹ FRANKL, M. „*Emancipace od židů*“: *Český antisemitismus na konci 19. století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2007. s. 184-185. ISBN 978-80-7185-882-9.

13 VÝZKUMY A METODOLOGIE

Po nastíněné protižidovské atmosféře může přijít ke slovu obsahová analýza. Ještě před samotným zkonkretizováním užitého výzkumného postupu je ovšem nutné popsat obecná pravidla, jež se týkají výzkumů a následných metodologií.

„Výzkum znamená proces vytváření nových poznatků. Jedná se o systematickou a pečlivě naplánovanou činnost, která je vedena snahou zodpovědět kladené výzkumné otázky a přispět k rozvoji daného oboru. Přírodní a sociální vědy při získávání poznatků kladou velkou váhu na empirická data.“⁶⁰

Na otázku, co je cílem výzkumu jako takového, lze odpovědět, že jeho předmětem jest porozumění daným problémům a přinesení reliabilních a validních výsledků.

Pro výsledné naplnění cílů je ovšem nezbytná i metodologie, která zajišťuje výzkumný postup, díky němuž bývá hlavního záměru postupně dosaženo. Obecně se využívají dvě základní metody, a to analýza či syntéza. První spočívá v rozdělení celku na jeho komponenty a zkoumání, jak tyto komponenty fungují samostatně a jaké jsou mezi nimi vzájemné vztahy. Ve druhém případě jde o postup zcela opačný, kdy je z jednotlivých částí složen celek. Souhrnně lze metodologický přístup přirovnat k výzkumné strategii, která je dvojitá, kvantitativní a kvalitativní.⁶¹

„Kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování. Konstruované koncepty zjišťujeme pomocí měření, v dalším kroku získaná data analyzujeme statistickými metodami s cílem je explorovat, popisovat, případně ověřovat pravdivost našich představ o vztahu sledovaných proměnných.“⁶²

V rámci definice kvalitativního výzkumu odkazuje *Jan Hendl* na významného metodologa *K. A. C. Creswella*:

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému.“

⁶⁰ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 30. ISBN 80-7367-040-2.

⁶¹ Tamtéž, s. 35-40.

⁶² Tamtéž, s. 46.

Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách. ⁶³

Zmíněná obsahová analýza posléze propojuje kvantitativní i kvalitativní výzkumné strategie, a to prostřednictvím zkoumání textů a obrazů z hlediska komunikovaného obsahu, jenž je v nich skryt. Pro následující kapitoly zaměřené na dobový tisk z dvacátých, třicátých a čtyřicátých let bude tedy nejvhodnější.

13.1 Cíle, záměry, hypotézy a struktura obsahové analýzy

Po zvolení obsahové analýzy jako té nejvhodnější formy výzkumu tehdejších tiskovin, je nutné vytvořit rámec, kterým se bude toto zkoumání řídit. Proto je nezbytné stanovit základní hypotézy, cíle, záměry a všeobecnou strukturu a postup obsahové analýzy, kterým bude naplňován předem stanovený cíl.

Za výchozí hypotézu bude považováno to, že působení Židovstva je ve zkoumaném tisku chápáno negativně, a to nejen z hlediska mravního, ale i fyzického.

Další hypotézou je předpoklad, že v závislosti na všeobecných evropsky-antisemitských náladách (zejména v průběhu devatenáctého a dvacátého století) je zveřejňování zpráv o Židech provázeno ve vybraných periodikách nenávisť a opovrhujícím postojem.

Poslední hypotézou je pak častá provokativní výzva, kterou dobový tisk směřuje k radikálnímu řešení židovské problematiky, popř. jej přímo konstatuje.

Cílem a záměrem následujících kapitol a podkapitol je pokus o dokázání všech tří hypotéz pomocí obsahové analýzy.

Struktura obsahové analýzy:

- četba vybraného dobového tisku;
- zveřejnění nejfrekventovanějších výrazů podobného významového rázu;
- vyznění článku a záměr autora;

⁶³ CRESWELL, K. A. C. In: HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. s. 50. ISBN 80-7367-040-2.

- uveřejnění předpokládaného psychologického dopadu článku na recipienta a možná změna postoje a vnímání reality.

14 OBSAHOVÁ ANALÝZA

V tuto chvíli je třeba přistoupit k tolikrát omílané obsahové analýze, jelikož jsou k tomu splněny všechny nutné a nezbytné předpoklady. Prvním takovým je teoretické naplnění práce a vysvětlení tématu do jeho značné hloubky, dalším pak jest vytyčení hypotéz, cílů a metodologie samotné analýzy. Nyní už zbývá jen uvedení samotných analyzovaných textů, jež budou podrobeny zkoumání pomocí stejného pracovního postupu, čímž se dosáhne ucelených a přehledných výsledků.

14.1 Stráž říše

„O filosofii chci říci celkem jen tolik, že kolik přeúčených hlav, tolik filosofických soustav.

A každá z nich trvá jen potud, dokud nevystoupí filozof jiný. A tak filosofické soustavy vznikají a zanikají jako mýdlové bubliny, po kterých zůstane jen trochu kalu. A kladu důraz hlavně na to, že všechny filosofické soustavy neměly dohromady jiného účelu, než českou a slovanskou inteligenci odvrátit od pravé víry v Boha, a tak každý národ rozštěpiti na dva tábory.

Jak hrozným způsobem ukázala se pravda mého tvrzení na Rusi! Dnes už není o tom vůbec žádné pochyby, že současnou katastrofu ohromného ruského národa zavinila především ruská inteligence, odchovaná onou zhoubnou židovsko-německou filosofií. Tím se také rozešla s ruským lidem, který je do krajnosti pobožný; ruský lid zůstal v nejtěžších dobách opuštěn, bezradný.... Dal se tedy prohnánými a od židů najatými tluchuby snadno poštvati proti inteligenci, kterou vyvraždil, aby pak sám položil hlavu na špalek.

To, co provedli židé v Rusku, volá do nebes o pomstu. Zdá se mi, že ještě ani teď nechce ta židovská filosofie dohráti svou úlohu na Rusi. Ne, nikoliv! Ona chce celý svět uvrhnouti do krve a plamenů revoluce. A tak zvaní civilisovaní národové na vše hledí klidně a nevědí, že celá ta židovská filosofie směřuje k jejich zotročení. A i když nyní

Pravda lidem oči otevře, bude nám tisíckrát žet té slovanské krve, která musila být prolita, aby věčná Pravda promluvila... Pevně však věřím, že jednou ruský národ opět vstane z mrtvých a vezme karabáč, těžkou ruskou knutu, a vypráská židy za hranice. A ty, kteří by nešli, donutí obracet černou a těžkou ruskou zemi.

A co mám říci o politice? Totéž, co jsem řekl o filosofii, jenže s tím rozdílem, že filosofie pracovala mezi inteligencí a politika mezi lidem. Chytrácky a lstivě vplížili se židáci pomocí placených agentů mezi méně uvědomělý pracující lid, aby zde pod lesklými hesly: rovnost, volnost, bratrství, šířili své nemravné nauky. Politika prázdných a lesklých hesel. Ale skutek – utek! Huba plná „rovnosti a bratrství“, ale ve skutečnosti vražedný třídní boj!

Lesklými hesly, chytře vrženými mezi lid, svádějí k nemravnému počínu nejen mládež, ale i lehkověrné muže. Svými zednářskými lóžemi, do nichž vlákali ty nejschopnější a nejvzdělanější lidi, podmanili si světovou politiku, podmanili si vědu, podmanili si výchovu. A tak ovládli veškerou lidskou práci duševní, aby ji svedli na scestí. A aby si podmanili veškerou práci fysickou, chytře vymyslili socialismus se všemi jeho zrudami.

Tím ale ještě neměli ve svém otroctví celého člověka! Chybělo jim opanovat lidskou duši! A tu zesměšnili a potupili křesťanské náboženství, a že se pak stanou pány celého světa, jak jim káže jejich Talmud. Je jisté, že si židé vytkli úkol ohromný! Ač počtem nepatrní a po celém světě roztroušeni – touží po nadvládě nad celým světem.⁶⁴

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Rozštěpiti, hrozným, katastrofu, zavinila, zhoubnou, opuštěn, bezradný, prohnányi, tlučhuby, poštvati, vyvraždil, hlavou na špalek, volá o pomstu, uvrhnouti, zotročení, vstane z mrtvých, vypráská, lstivě vplížili, nemravné nauky, vlákali, podmanili, svedli, zrudami, otroctví, potopili, touží po nadvládě.

Vyznění článku a záměr autora:

V tomto úryvku lze vyzorovat, že autor plně zohlednil vedlejší produkt *árijské* ideologie, totiž antisemitismus. Snažil se o působivé vykreslení „reality“ a židovského

⁶⁴ ILJIČ. Židovská filosofie a politika. *Stráž říše: ústřední list vlasteneckého hnutí Národní obce fašistické*. 1931, roč. 1931, č. 12, s. 4.

záměru, který spočívá v „nabourání“ se do národa. Na tomto poli má posléze Žid působit výhradně záškodnický, ničí kulturu a původní společnost obecně a postupně si tamní obyvatelstvo podmaňuje. Výsledkem není tak nic jiného, než konečný zánik napadaného. Zároveň však autor uvedl, že toto není konečným cílem Židovstva, nýbrž pouhým začátkem mnohem rozsáhlejší demolice světa. Pozorovatelná je i autorova touha po jakémsi obrození či procitnutí napadených, které by dále vedlo k účinné obraně proti tomuto cizímu živlu. Svým způsobem se tak může jednat o předznamenávání holokaustu.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Článek se pokouší vyvolávat nenávisť a opovržení vůči Židovstvu. Víceméně nabádá k násilí proti tomuto etniku a ke zvýšené ostražitosti. Na čtenáře může mít jakýsi aktivizující účinek, zároveň jej demoralizuje a zplnomocňuje k hrůzným pohnutkám. Psychologický dopad na recipienta je čistě negativní a má v něm probouzet beznaděj, která se přirozeně pojí s odvahou k činům. Změny postoje jsou ale možné jen u nárazového čtenáře, jenž nepřišel s podobně laděným úryvkem dříve do styku, v jiném případě se by se pravděpodobně jednalo pouze v jeho utvrzení v daném názoru či přesvědčení.

„Jak oznamují madridské liberální a socialistické listy, tvoří se v Barceloně silná fašistická strana s názvem „Španělská akce“.

Podle sdělení skládá se z „Vlastenecké unie“ (kterou založil diktátor Rivera) a z různých monarchistických organizací a volných odborových sdružení. Organizace fašistické strany, řízena bývalým Riverovým ministrem vnitra Martinezem Anidem, bude prý dokončena v polovici měsíce dubna. Dále sděluje časopis „El Socialiste“, že fašismus, resp. jeho strana, má v úmyslu provést po případných přípravách ozbrojené tažení na Madrid.

Podobné poměry, jaké panují dnes ve Španělsku, panovaly v Itálii, než uchopil otěže vlády její zachránce duce Musolini. Spousta různých sociálních sýček skuhrala po Španělsku o židovské humanitě a při tom mistrně píchala Marxův jed do národního těla. Po účinku tohoto lžisocialistického jedu rozpadlo se tělo národa na spoustu různých stran a straniček, které vzájemně se potírají a tím celek – národ – zeslabují. Něco podobného jako u nás. A když národ jest tou židovskou politikou uštván a vysílen,

musí přijít národní fašismus, aby jej opět ztmelil v jeden nerozborný celek, bez ohledu napravo a nalevo. A tento cíl musí sledovati všichni národové, že jediné blaho v zemi může zaručiti pouze spolupráce všech tříd a ne stranický, bratrovražedný boj, který je neustále živěn židovským kapitálem. Tedy pozor – než nás sežere ta židovsko-bolševická nestvůra z Ruska.“⁶⁵

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Fašistická strana, „Vlastenecké unie“, diktátor, organizace, fašismus, ozbrojené tažení, vlády, zachránce, židovské, mistrně píchala Marxův jed, národní tělo, národ, uštván, vysílen, ztmelil, spolupráce, stranický, bratrovražedný boj, židovský kapitál, židovsko-bolševická nestvůra z Ruska.

Vyznění článku a záměr autora:

Tento článek má s tím předchozím společnou pouze jednu zásadní věc, a to je záměrné vyvolávání nenávisti vůči Židovstvu, které je zde opět vnímáno jako hlavní nepřítel. Autor článku ovšem nabízí jakési řešení, které vidí ve španělské odnoži fašistické strany. Ta jediná může prý opětovně spojit národ v jeden celek a zabránit tak dalšímu židovskému trávení původního iberského obyvatelstva. V zásadě tak lze říci, že je úryvek spíše jakousi „pozitivní“ sondou do španělského prostředí.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Čtenáři jsou ujišťováni v tom, že ačkoliv je situace na iberském poloostrově vyhrocená a působením Židů „přirozeně“ špatná, bude díky fašismu brzy napravena, španělský národ bude opět pozvednut a zocelí se proti dalším útokům. Víceméně má tedy tento článek spíše pozitivní nádech, chápeme-li jej v závislosti na chtěném vyznění a psychologickém dopadu.

„V naší době ztrácí věda namnoze svou neodvislost a stává se často pouhým nástrojem moci. Věda dokáže vše a dovede i vše upříti. Čisté vědě jest účelem bádání, sloužící vědě naproti tomu předem určený výsledek teprve bádáním dokazuje, že tak činí s průzračnou a každému zjevnou horlivostí, jest jedinou její dobrou vlastností.

⁶⁵ ILJIČ. Fašismus ve Španělsku. *Stráž říše: ústřední list vlasteneckého hnutí Národní obce fašistické.* 1931, roč. 1931, č. 15, s. 2.

V „Přítomnosti“ objevil se článek, snažící se vědecky dokázati, že antisemitismus jest hysterií národů, „překážkou vývoje židů a ničitelem jejich štěstí“, nespravedlivou aversí národů proti židům, která těmto podnes „připravuje zlý osud národa bez vlasti, ježž možno všude poměrně beztrestně pronásledovati, a která vrhá židy do „nouze a trýzně“.

Antisemitismus vytlačuje prý židy z hospodářských skupin, jest zjevem nedostatku kultury a jest hysterickou, ničivou reakcí národů, kteří pociťují nějaký odpor, brzdící jejich vývoj a potřebují si proto – lidově řečeno – na někom vylíti zlost. K tomu prý se hodí vždy utlačovaní, všude v menšinách se nalézající a ničemu neodporující židé.

Toto středověké líčení postavení židů mezi národy v „Přítomnosti“ zřejmě neodpovídá pravdě přítomné doby a jest pouze dokumentem o praktikách dnešních vědeckých metod. Postavení židů ve světě je dnes tak skvělé, že židé ve sledování svého cíle považují za nutné přesvědčovati národy všemi prostředky, hlavně tiskem, o opaku pravého stavu věcí.

Židé jako národ se dosud vpravdě neucházeli o rovnocenné postavení mezi národy, čehož důkazem jest nepatrný odliv židů do vlastního státu Palestiny. Stačilo a stačí jim zatím vědomí, že jako národ mezi národy vlivem svých finančních prostředků i díky svým rasovým vlastnostem získali hospodářskou nadvládu ve světě, že následkem toho ovlivňují politiku a zasahují do kulturního vývoje národů způsobem, kterým si hledí zajistiti splnění židovského ideálu: světovlády.

Jest to právě ono neoprávněné ovlivňování životních zájmů národů, v jejichž středu židé žijí, které vždy vyvolávalo antisemitismus, projevující se různým způsobem, a sice nikoliv pouze podle kulturní vyspělosti národa, nýbrž podle stupně jeho životní energie a národního uvědomení.

Tak jako se jeví vždy spojitost mezi nacionalismem a antisemitismem, jest nápadné potlačování nacionalismu právě v oněch státech, jichž vláda jest nejsilněji ovlivňována živlem židovským.

Že v oněch státech v naší době o nějakém utlačování židů nemůže býti řeči, je zřejmé: naopak, židé tam požívají výhod, kterých se nedostává ani národu, v jehož středu žijí,

*a projeví-li se následkem toho antisemitismus třeba jen voláním po numeru clausu, jest mocí potlačován a v sovětském Rusku dokonce trestán smrtí.*⁶⁶

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Věda, bádání, proti Židům, antisemitismus, národ, zlý osud, nouze, trýzně, vylíti zlost, utlačování, rasovým vlastnostem, zasahují, světovlády, ovlivňování životních zájmů národa, trestán smrtí.

Vyznění článku a záměr autora:

Zmíněným úryvkem se snaží jeho autor přesvědčit své čtenáře o tom, že jakási obava z toho, že jsou Židé nesmyslně utlačováni ve středu evropských států, je zcela mylná. Velmi barvitým jazykem posléze dokládá negativní činnost, kterou Židé páchají na lokálním obyvatelstvu a dané společnosti obecně. Předpokládaným záměrem pisatele je ujištění recipientů v tom, že násilí proti Židům je naprosto správné.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Recipientům sdělení je předkládáno, že jsou jakékoliv jejich předsudky vůči židovskému etniku na místě. Svým způsobem je tak posilňována nenávist širokých mas k Semitům a jakékoliv projevy diskriminace či násilí jsou zaštitěny pod heslem obrany národa vůči těm, kteří mu škodí a snaží se jej zevnitř zničit. Čtenář bude mít po přečtení takového článku svět rozdělen bipolárně, a to na černou a bílou, kde jsou skupiny spojenců a nepřátel jasně vymezeny.

14.2 Fašistické listy

„Československo je jediným státem střední Evropy, kde na sto procent uchovali si Židé a zednáři vliv na kulturní, hospodářský a politický život a jeho vývoj pro budoucnost. Naše politické strany, náš tisk, umění a literatura, žijí pod cizími vlivy a odcizily se všemu, co jmenujeme národní tradicí. Vše, co vyšlo z nás, z tvůrčí síly našich otců a z odkazu našich dějin je opomíjeno a národ má pro budoucnost svou žízeň po rozvoji

⁶⁶ -EK-. Hysterie národů? *Stráž říše: ústřední list vlasteneckého hnutí Národní obce fašistické*. 1931, roč. 1931, č. 16, s. 1.

ukájet z pramenů cizích, ve kterých nemůže být pro něho života a které na konec přinesou duchovní smrt.

Nová generace je vychovávána tak, aby zapoměla, co bylo naším ideálem a vzešlo z nás. Mladí lidé nevědí nic o zázraku našeho národního probuzení, zapomíná na ty, kteří tvořili základy pro nový kulturní život. Neví nic o bojích a mučednictví všech těch, kteří se bili o politické osvobození národa a jeho právo na život. Příští generace má zapomenout na dějiny posledních padesáti předválečných let, aby s nimi zapomenuto bylo i na hříchy lidí, o kterých dnes se říká, že jim vděčíme za vše. Našemu národu, kromě snad jazyka, má být vzato vše, co je základem jeho síly a velikosti a má v něm býti ubita národní hrdost a národní sebevědomí.

To všechno je cílem a snahou světového zednářstva a jeho odnoží i nás a překážkou, která stojí v cestě tomuto cíli je Národní Obec Fašistická. Naše snaha po hmotné a duchovní obrodě národa vyrůstá z toho, co ti druzí dali v klatbu. My všechnu svoji práci a celý svůj program navazujeme na tradice našich předků a poctivost, nezištnost a smysl pro právo a spravedlnost. Jsme těmi, kteří strážejí oheň národního nadšení a kteří mají víru, že změní se v plamen, který uchvátí vše, co je života schopné v národě.⁶⁷

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Vliv na kulturní, hospodářský a politický život, tisk, umění a literatura žijí pod cizími vlivy, odcizily se, národní tradicí, z nás, z tvůrčích síly, je opomíjeno, národ, duchovní smrt, vychovávána, národní probuzení, má zapomenout, má být vzato vše, ubita národní hrdost a národní sebevědomí, duchovní obrodě národa, tradice našich předků, změní se v plamen.

Vyznění článku a záměr autora:

Tímto článkem se autor snaží prohloubit nenávisť mezi Čechy a Židy. Druhým jmenovaným klade za vinu celkový úpadek kultury, hospodářství i politiky, označuje je cejchem úhlavního nepřítele, jenž svou přítomností páchá zločin na majoritní společnosti tím, že ji postupně rozvrací. Pisatel ovšem předkládá k předpokládané radosti čtenáře i řešení situace. Pošlapanou národní hrdost, zašlé tradice a kulturní díla otců lze ubránit prý pouze za pomoci Národní obce fašistické, která jako jediná dokáže

⁶⁷ KUČERA, J. Dr. K. Kramář a fašismus. *Fašistické listy: oficiální list Národní obce fašistické*. 1935, roč. V, č. 27, s. 1.

účinně bojovat proti židovskému živlu. Záměrem novináře je tedy zvýšení popularity této strany a výsledně i její vyšší volitelnosti.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Čtenář bude po přečtení článku zažívat pravděpodobně dva základní pocity, jimiž jsou strach a euforie. Vliv prvního pojmu bude přetrvávat do doby, kdy se bude objevovat negativní hodnocení Židovstva a jeho působení, které podle autora článku má na svědomí. Potom se ovšem zjeví s vysokou pravděpodobností právě euforie, a to v momentu, kdy tvůrce textu předloží řešení v podobě Národní obce Fašistické. Čtenář tak bude ujištěn v tom, že lze současný stav věcí ještě změnit, konkrétně v případě, kdy bude volit tuto stranu a aktivně ji prosazovat.

„Protižidovské zásady hlásané a uplatňované v nynějším Německu působí silně i na smýšlení zahraničních Němců. Jejich vlivu nevyhnuly se ani německé tělocvičné spolky u nás. Pro tyto zásadní otázky nastala mezi nimi roztržka ideová, jež projevila se i organizačně. Velká část jich, hlásících se k orientaci protižidovské, utvořila svaz při straně Henleinově a zbytek, zůstavší věrný starému názírání liberalistickému, utvořil svaz druhý.

Mezi oběma těmito svazy vedeny jsou prudké boje o členstvo a nutno hned podotknouti, že je to svaz henleinovský, který z nich vychází jako vítěz. Také v brněnském turnérském spolku nabyl vrcholu směr protižidovský a bylo velkou většinou usneseno přestoupiti do henleinovského svazu a všechno židovské členstvo ze spolku vyloučiti. Tím odešlo ze spolku asi 200 Židů.

Zajímavé však je, jak se tito Židé po svém vyloučení zachovali. Odmítli vstoupiti do židovského tělocvičného spolku Makkabi, odůvodňující to tím, že zůstávají přes to vykopnutí i nadále Němci a založili si svůj vlastní tělocvičný spolek.

Je to jen novým důkazem toho, že pouze tvrdý, bezohledný postup je to, co Židům imponuje. A protože jej Němci proti nim dovedou uplatniti, budou se k nim otrocky lisati i kdyby jim se zad dřeli kůži!“⁶⁸

⁶⁸ -IZ-. Vykopnutí Židé prohlašují, že zůstávají Němci i nadále. *Fašistické listy: oficiální list Národní obce fašistické*. 1935, roč. V, č. 22, s. 3.

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Protižidovské zásady, roztržka ideová, svazy, prudké boje, vychází jako vítěz, nabytí vrcholu, směr protižidovský, ze spolku vyloučení, tvrdý a bezohledný postup, otrocky lísati, ze zad dřeli kůži.

Vyznění článku a záměr autora:

Článek hovoří o vylučování Židů ze spolků a mapuje protižidovské nálady uvnitř společnosti. Tento úryvek nezprostředkovává pouze otevřenou diskriminaci Semitů, kterou považuje za správnou a dokonce tvrdí, že někteří příslušníci židovského etnika se odmítají vzdávat svého německví a raději si vytvoří vlastní spolek, než aby přestupovali do spolku židovského. Toto autor hodnotí s výsměchem a snaží se utvrdit čtenáře v tom, že tak činí pouze z vlastní touhy škodit většinovému obyvatelstvu tím, že se na něj opětovně „přisají“. Z tohoto důvodu také hlásí, že je nutné, aby byl proti Židům použit tvrdý a nekompromisní postup.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Všichni čtenáři tohoto novinového článku jsou utvrzeni nejen v jejich odporu k Židovstvu, nýbrž je v nich posilován autorem i pocit, že Židé skutečně nejsou rovnocenní ostatním národům, v nichž se snaží pouze přežít a škodit. Recipienti dále přijímají povětšinou zřejmě zcela nekriticky, že je proti takovému etniku potřeba zasáhnout co možná nejtvrději a bez jakéhokoliv slitování. Fyzické násilí je tedy legalizováno, ba vyžadováno.

„Angličanům náležející území v Jižní Africe tvoří v rámci britské říše jednotné dominium, nazývajícím se Jihoafrickou unií. Má svou vlastní vládu a vlastní parlament.

V tomto parlamentu přijat byl již v r. 1928 t. zv. zákon o nemorálnosti, jímž se zakazují sňatky bílých obyvatelů s barevnými domorodci. O příkrostiti tohoto zákona svědčí, že již pouhý sexuální poměr s příslušníky barevné rasy trestá se pětiletým těžkým žalářem.

Tak chrání jihoafričtí Angličané čistotu rasy a tak těžkými tresty stíhají ty, kdož se na ní prohřeší. Ovšem proti těmto rasovým zákonům nikdo, ani v Anglii, ani jinde na světě ani slůvkem neprotestoval. Pochopitelně, nešlo tu o Židy, ale pouze o černochoy a ty Angličané hodnotí jako cosi, stojící mezi člověkem a dobyt看em.

V samém středu Jihoafrické Unie nalézá se malá, hornatá černošská země, Basutsko, která mylně bývá pokládána za součást Unie, ačkoliv se řídí vlastními zákony a má vlastní domorodou vládu, již je jako poradní, ve skutečnosti však dozorčí orgán, přidělen britský vládní komisař. [...]

*Basutové, kteří se zabývají obděláváním polí a chovem skotu a ovcí, jsou nejpokročilejší mezi jihoafrickými černochoy a proto brání se proti přílivu lidí jiné rasy do své země přísným zákonem. Běloch může se v Basutsku usídliti pouze na zvláštní povolení basutské vlády. Vzhledem k tomu, že se však toto povolení nikdy neuděluje Židům, je to důkazem, že ani basutským černochoům nejsou Židé vítanými hosty.*⁶⁹

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Dominium, zákon, zakazují sňatky bílých obyvatelů s barevnými domorodci, barevné rasy, čistotu rasy, těžkými tresty stíhají, rasovým zákonům, cosi stojící mezi člověkem a dobyt看em brání se proti přílivu lidí jiné rasy, povolení nikdy neuděluje Židům, nejsou Židé vítanými hosty.

Vyznění článku a záměr autora:

Zprvu lze tvrdit, že tento článek propaguje rasismus jako takový, a to zejména mezi bílým obyvatelstvem a černochoy. Autor zde na příkladech dosvědčuje, že se černošské etnikum nerovná tomu bílému, jelikož je mezi nimi zaveden jihoafrickými Angličany zákon o nemravnosti, jenž spočívá v zákazu míšení se těchto dvou skupin. S jistotou tomu tak je ze strachu, že by v závislosti na tomto smilnění upadla kvalita krve toho „cennějšího“. Pisatel však posléze tvrdí, že existuje černošská země, která též brání čistotu své krve, konkrétně tím, že na své území pouští jen na povolení a jelikož toto povolení není udělováno Židům, usuzuje autor novinového úryvku, že Židé musí být ještě níže postavení, než černoši. Jsou tedy spodinou lidstva a jsou hodni opovrhování.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Čtenářův postoj k rasismu a výjimečnosti bílé rasy je prohlouben. Správnost a platnost rasových zákonů je potvrzena. Změna recipientova postoje je v budoucnu velmi nepravděpodobná.

⁶⁹ I. Z. Země, do níž je Židům přístup zakázán. *Fašistické listy: oficiální list Národní obce fašistické*. 1935, roč. V, č. 16, s. 2.

14.3 Arijský boj

„Život: to jsou lidé a jejich činy. Hrdina pak: silný jedince ducha, který svým jednáním, radostmi i bolestmi prochází očisťujícím ohněm sebezuschlehtění a sebeobětování pro vítězství veliké myšlenky celku! Snad bylo zdánlivě pravdou, že doba vytváří hrdinu, když za posledních 20 let umění prošlo tolikerym proudem všech možných -ismů. Ale to by bylo jenom hrubým násilím, že se podřídilo přesile a choutkám vládnoucích. Zatím, co Židé, kteří je ovládli, vyslovili „cherem“ (klatbu) nad všemi, kdož nešli s duchem vývoje doleva a všechny ty napodplatitelné zařadili mezi „šrucím“ (t. j. lidi bez ceny) – držim pravý hrdina a sbíral sílu.

Každý z nás věděl, že ideálem je umění, prahnoucí svým měřením a výsledkem po službě národa a jeho zdravému jádru. A v každém člověku je kus hrdiny: když nedovede nebo nemůže své lepší já odít do roucha tvůrčího umění, ať již slov, obrazu nebo tónů. Zůstával jim, i když v našem velechrámu umění kupčili farizejové s mátožnými škváry západnických paumělců. Zatímal pěstě, když mu blábolili o krásách duše, osobnosti, srdce a lidství a do rukou, jimiž lomcoval vztek, bral knihu posily. Pohádkový odkaz Němcové a Erbena, i nádherné pohádky bratří Jacoba a Wilhelma Grimmů. Jimi sílil svou neukojitelnou touhu po čistém umění a velkém, silném hrdinovi. Jimi se stával sám hrdinou: neudávaje podlehnouti duši blyskavým světélkům módních, židovske-zednářských, bludiček!

Nový hrdina přišel! Především se zrodil v nás, když jsme se musili přerodit k chápání a prožití veliké dějinné proměny. Naše nitro, naše já začalo žít nový život, z něhož se mohlo zrodit nové umění. Kruh se uzavírá: my všichni, každý podřízený celku, jsme život a z života silných vyvolených vznikají umělecká díla a hrdinové.

A to je případ dnešního umění. Vznikajíc z vůle a činů lidských jedinců, je zdravou zárukou dalšího národa. Jemu složí a jej také povznáší, přibližuje k ideálu dokonalosti a slávy.

Dnešní umění je kladné, a bude rozvíjet odvěké dobre stránky lidské povahy: bude zlepšovat člověka a s ním celý národ, půjde svorně a v souzvuku se sociálním i hospodářským povznesením. Síla v myšlence, oddanost ve službě celku i jemnost v projevu ušlechtilých vášní, tužeb a činů, vytvářejí nového hrdinu. Nietzscheovská touha po nadčlověku (Uebersmensch), po vůli k moci (Wille zur Macht) stává

se mu náboženstvím: a z ní se přerouje v činy, plné idealismu a obětování se pro prospěch lidských jedinců – členů národní pospolitosti. Zdravý idealismus, nesmiřitelná zášť

*i nelitostný boj proti bolestínským, zrůdně zkresleným a v sobeckých křečích pudů, vášní a méněcenných komplexů se zmítajícím bytostem, to naplní nové umění.*⁷⁰

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Lidé, hrdina, silný jedince ducha, prochází očišťujícím ohněm, sebezušlechtní a sebeobětování pro vítězství veliké myšlenky celku, doba vytváří hrdinu, dřímá pravý hrdina a sbíral sílu, službě národa, jeho zdravému jádru, my všichni, každý podřízený celku, bude zlepšovat člověka a s ním celý národ, půjde svorně, touha po nadčlověku, po vůli k moci, zdravý idealismus.

Vyznění článku a záměr autora:

V periodiku s názvem *Arijský boj* jsme se přenesli do protektorátního tisku a jisté změny jsou zde patrné. Oproti dřívějším článkům, které byly povětšinou antisemitsky laděné, je tento jejich slabším „dvojčetem“. Židé jsou zde zmíněni jen okrajově, přičemž je autorem kladen důraz na plné přijetí *árijské* ideologie. Téma je plně věnováno budování hrdinů, národní pospolitosti a vůli stát se nadčlověkem v Nietzscheově pojetí. Prostřednictvím tohoto článku se jeho pisatel snaží o prohloubení souhlasu čtenářů s *árijskou* ideou a s jejími vedlejšími produkty, antisemitismem a nacionalismem.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Recipient je zde nadchnut pro národní soudržnost, vnitřně posílen a jistý si ve svém budoucím nacionálním počínání. Přijímá myšlenku o *árijském* společenství a nutnosti aktivně prosazovat všeobecný rozvoj své vlasti, a to zejména na poli kulturním v oblasti umění, které bude výsledně pozvedat všechny příslušníky majoritní společnosti.

„V dnešní době, kdy celý svět s nelíčeným zájmem sleduje gigantický zápas dvou příkře rozhraničených světů – světa světla a tmy – o rozhodnutí, kdy démoni pravdy a lži vzájemně bojují o svá práva, kdy jedná se o záchranu evropské kultury zhmotnělé

⁷⁰ KRÁLOVEC, K. R. Zrození hrdiny. *Arijský boj: ústřední list Protižidovské ligy*. 1943, roč. IV, č. 1, s. 1.

i zduchovnělé, kdy je všecken zápas na život a na smrt celého evropského konglomerátu států a jeho národů, kdy jsme svědky i přímými účastníky tohoto jediného zápolení, jež ve své velikosti nemá v dějinách obdoby, v této době je nutno zamyslit se a v duchu si představití dosah toho všeho nejen v současnosti, ale i v budoucnosti.

Dnes každý reálně myslící člen evropského společenství proti bolševické zhoubě staví se celým svým cítěním i konáním na stranu novodobých křižáckých bojovníků německých a jim spřátelených bojovníků ostatních národů.

Uvědomujeme si svatost tohoto poslání nejen my, ale i velmi četní stoupenci jiných národů. Přečtěte si, co píše na př. šéfredaktor – vynikající novinář a spisovatel – jednoho z nejpřednějších týdeníků francouzských „La Gerbe“ Alphonse de Chateaubriant ve svém úvodníku, nazvaném „La dernière chance de l'Europe“ (poslední šance Evropy). Vyjímáme ovem toliko ony nejzákladnější myšlenky z této obšírnější úvahy, otištěné v čísle ze 4. února t. r.

„Vůdce Adolf Hitler ve své hluboké a mohutné řeči pronesl tato slova, jež svojí opravdovostí jdou k srdci: „Každý člověk, každý národ bude zvážen a ti, kteří budou shledáni příliš lehkými, zmizí.“

Víme, jak vyzní soud, vyslovený přírodou v této chvíli západního světa, jenž by vyhověl smyslu těchto slov.

V situaci oslabení sil a ubývajícího zdraví, do níž historie zavedla národy evropské, jedná se nyní jen o to, aby jejich nadměrné zeslabení neznamenal pro ně vyřazení ze světového dění...

V tomto okamžiku je v proudu nesmírná hra. Hra, která není toliko gigantickým zápasem mezi armádami, vedeném na bojišti, nýbrž i bojem bez slitování, a od něhož závisí osud planety, mezi legiemi přinášejícími hroznou zkázu světa.

„Dnes existují toliko dvě eventuality,“ pravil Vůdce, „buď Německo a jeho spojenci dobudou vítězství, a nebo bolševická vlna ze střední Asie přizene se na nejstarší civilisovanou pevninu, ničíc vše, boříc vše, jak se tomu stalo již v samé Rusi.“

Pravil pravdu: lidská civilisace by zmizela.⁷¹

⁷¹ –DECH–. Lidská civilisace by zmizela. *Arijský boj: ústřední list Protižidovské ligy*. 1943, roč. IV, č. 10, s. 2, 7.

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Světa světla a tmy, démoni pravdy a lži, záchrana evropské kultury, zápas na život a na smrt, jsme svědky i přímými účastníky tohoto jediného zápolení, nemá v dějinách obdoby, reálně myslící člen evropského společenství, proti bolševické zhoubě, novodobých křižáckých bojovníků, svatost tohoto poslání, každý národ bude zvážen, soud vyslovený přírodou, osud planety, lidská civilizace by zmizela.

Vyznění článku a záměr autora:

Více než kde jinde je čtenářům tohoto článku nastíněn souboj světů dobra a zla se všemi možnými vyústěními a důsledky pro budoucnost. Autor se snaží o to, aby recipienti vnímali svět pouze v černé a bílé, díky čemuž budou lépe manipulovatelní a více povolní k pozdějšímu „tvarování“. O tom, že je nutné, aby v tomto epickém souboji zvítězilo Německo nad žido-bolševickým Ruskem, není zde sporu. V celé své nahotě je prostřednictvím tohoto úryvku předkládána *árijská* idea a její vedlejší produkt, antisemitismus.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Jak už bylo řečeno výše, čtenář bude přímo konfrontován s dvoubarevnou realitou, která jej pravděpodobně utvrdí v jeho protižidovském postoji a ve správnosti války. Jistý druh aktivizace takového recipienta je možný, a to stejně jako u předchozích článků.

„Některým lidem se zdá zbytečným psát o židovské otázce. Domnívají se totiž, že židovský problém byl u nás vyřešen, a že není tedy třeba už vůbec se o něm zmiňovat. To je ovšem osudný omyl!

Židovská otázka ještě dlouho bude i u nás ožehavým problémem, tak dlouho, dokud nezmizí z mnohých našich lidí poslední nános židovské nákazy a jedu.

Ale židovská otázka ve svém celku je také evropským problémem. Musíme uvážit, že v Evropě žije třetina všeho Židovstva na světě, a že v Sovětském Rusku žije další třetina.

*Je tedy v zájmu celé Evropy, aby se židovská otázka vyřešila jednotně. Německý nacionální socialismus dal podnět k tomuto řešení a ukázal také vhodné cesty.*⁷²

Nejfrekventovanější výrazy podobného významu:

Židovské otázce, židovský problém, osudný omyl, ožehavým problémem, poslední nános židovské nákazy a jedu, německý nacionální socialismus, ukázal také vhodné cesty.

Vyznění článku a záměr autora:

V tomto jediném úryvku je plně naznačen postup, který by měl být proti Židům zaveden. Fakt, že autor kvituje řešení židovské otázky v rámci národního socialismu, nás přibližuje nebezpečně blízko k holokaustu, čímž je de facto tento usmrcující postup legalizován a posvěcen, o čemž se snaží autor čtenáře přesvědčit.

Předpokládaný psychologický dopad článku na recipienta a změnu jeho postoje:

Pravidelný recipient této tiskoviny bude pravděpodobně utvrzen ve správném postupu nacistů proti Židům, násilí bude přijato jako nezbytná součást komplexního procesu.

⁷² NOVÁK, R. Židovská otázka jako evropský problém. *Arijský boj: ústřední list Protižidovské ligy*. 1944, roč. V, č. 34, s. 1.

15 SHRNUTÍ OBSAHOVÉ ANALÝZY A JEJÍCH VÝSLEDKŮ

Nejprve je na místě zmínit, že vytvořená obsahová analýza byla provedena u všech článků stejným způsobem, a to tím, který byl již dopředu předeslán. Započalo se tedy četbou daného novinového článku, posléze bylo uvedeno jeho otevřené kódování v rámci častěji se opakujících podobných výrazů, jež utvářejí charakter textu. Dále byl psanou formou zaznamenán pravděpodobný záměr autora úryvku, jeho postoj k tématu a v poslední řadě pak i možný účinek, který by měl mít určitý novinový článek na čtenáře.

Celkem byla v obsahové analýze zkoumána tři periodika z různých časových údobí. Prvně se jednalo o *Stráž říše* z let 1929-1932, po této tiskovině to byly *Fašistické listy* z období 1931-1935, posledním byl *Arijský boj*, tentokrát už z doby protektorátní, konkrétně z let 1940-1945.

Všechny tyto tiskoviny byly nacionálně smýšlející a antisemitské. Dle uvedené obsahové analýzy lze tvrdit, že byly naplněny všechny tři dříve zmíněné hypotézy. Židovstvo bylo skutečně ve zkoumaném tisku chápáno negativně, a to nejen z hlediska mravního, ale i fyzického. Zprávy „přetékalý“ nenávistí a probouzely opovrhující postoje čtenářů vůči Židovstvu, aktivizovaly jejich chování vůči tomuto etniku a směřovaly jej předem naplánovaným směrem. Noviny se nevyhnuly ani podpoře radikálního řešení židovské problematiky a přímo k němu nabádaly. Zároveň byla zohledňována i *árijská* idea.

Kdokoliv může tvrdit, že takováto situace nevládla ve všech našich novinách. Skutečně, všechny novinové plátky nebyly nacionálního charakteru, ale téměř všechny bez výjimek byly antisemitské, ať už radikálně či pouze okrajově. To bylo dáno především vývojem evropských dějin, pojetím rasy, celkovým myšlením devatenáctého i dvacátého století, které bylo ve svém jádru díky přijetí *árijské* idey silně antisemitské, protože právě protižidovství je vedlejším produktem výše zmíněné ideologie.

Z logického hlediska musí vždy existovat protipól či extrémní rozkol ve filosofii či jiných vědách, v případě souhlasu s působením a putováním *árijského* společenství napříč dějinami, to bylo právě putování Semitů a jejich neschopnost vytvořit si vlastní stát, která byla pravým opakem této nauky, jež byla díky několika lingvistům, antropologům i novinářům rozšířena mezi masy, všeobecně přijata v národních specifikacích a posléze aplikována prostřednictvím politických programů.

Ačkoliv můžeme najít jisté nuance v jazyku (a nejen tam) prvorepublikového a protektorátního tisku, výsledek jejich působení byl velmi podobný a vycházel ze všeobjímajícího působení doby, atmosféry a specificky u nás pak i z vztahu mezi Čechy, Němci a Židy.

ZÁVĚR

Poslední kapitola práce má za úkol shrnout základní poznatky v práci obsažené, dále pak schopnost autora studie dosáhnout v úvodu určených cílů a záměrů. Na místě je samozřejmě i jistý pohled do budoucnosti či nastínění dalších témat, které by mohly předložené bakalářské pojednání a daný předmět ještě více rozvinout.

Následně bych si dovolil krátkou rekapitulaci již řečeného, abych tak podtrhl dosažení mých vlastních předeslaných cílů.

Studii jsem započal poněkud obšírně již v pátém století po Kristu, v období rozpadu západořímské říše a stěhování národů, kdy z východu dorazily do Evropy germánské kmeny, které způsobily faktický rozkol římského impéria a později daly vzniknout středověkým feudálním státům. Langobardi, Frankové, Vizigóti a další tak byli považováni za zakladatele novodobých dějin Starého kontinentu. Tento jev se stal pro samotné vytvoření árijské ideologie v průběhu novověku zcela zásadní.

Druhým takovým faktorem, který nepřímo zapříčinil vznik rasového pojetí dějin, bylo samotné křesťanské učení. Během středověku se tato víra úzce spojila s evropskými státními celky a byla všeobecně přijata širokým obyvatelstvem. V Bibli se pak mimo jiné psalo, že všechny rozrůzněné civilizace původně pocházejí z adamitského rodu, tedy od Adama a Evy. Tito původci lidského pokolení navíc prý hovořili jakýmsi *primordálním* jazykem přímo s Bohem, přičemž prostřednictvím nalezení tohoto jazyka se věřilo ve spásu všeho lidstva. Co vzniklo promícháním křesťanské nauky a germánského vlivu?

Téměř každý středověký národ logicky toužil po tom, aby se právě on ukázal být jako ten, kteréhož jazyk je nejvíce spřízněn s jazykem prvních lidí, čímž by byl považován za nadřazený všem ostatním. Mimo těchto nacionálních teorií existovaly i poněkud smírnější tradice biblické, jež ovládaly myšlení tehdejší společnosti, ale postupně se právě kvůli vlivu patriotistických specifikací vytrácely.

Co ovšem výsledně zcela popřelo starozákonní vliv, byl vznik pojetí „dvou ras“, kdy bylo obyvatelstvo vzdělanci rozděleno na germánský a negermánský původ. Stalo se tak

již ve vrcholném středověku a lingvistická svrchovanost byla náhle myšlenkově propojována i s civilizační.

Rozdělení evropského lidu na „plebejské“ původní obyvatele a „patricijské“ Germány bylo z hlediska nepopíratelných státotvorných a civilizačních vlastností těchto nových vládců zcela patřičné. Postupně se pod tímto vlivem rozšiřoval příkop mezi aristokraty, jenž byli zastoupeni právě příchozími kmeny a ostatními. V tomto duchu vznikl také rozpor mezi obyvatelstvem uvnitř národů. Nabízené pozice užívali například germánští Frankové oproti prvobytným Galům nebo Normané vůči Sasům. Pod vlivem lokálních vnitřních rozkolů se také vytvářely konkrétní národní historie všech evropských států a teorie „dvou ras“ tak byla zakotvena jako přirozená součást evropských dějin.

Tato dominantní teorie postupně posilovala a tím víceméně odstranila dřívější biblická přesvědčení. Zajisté tomu také pomohlo to, že s příchodem renesance a humanismu se vytrácela ona dřívější nedotknutelnost a všemohoucnost boží, která byla náhle stavena až do druhořadé pozice přímo za samotného člověka. Dílem těchto osvíceneckých myšlenkových proudů sice pojetí „dvou ras“ také lehce oslabilo, ale vytrvalo i nadále. V době novověké pak hledali evropští myslitelé počátek civilizací v Orientu, kde byla mnohdy vysledována jakási podobnost mezi tamními národy s obyvatelstvem Evropy, což bylo pokládáno za jednoznačný znak jejich historické a civilizační provázanosti. Přes Čínu a Egypt byla pozornost nasměrována v osmnáctém století do Indie, kde se zrodila idea o původní árijské společnosti, jež utvářela evropský kontinent.

Mezi Západem a Východem byla v režii anglické Východoindické společnosti a pozdější Královské asijské společnosti hledána souvislost mezi obyvatelstvem Evropy a Indie, a to na základech lingvistických, náboženských a civilizačních. Inteligence se domnívala, že existuje jistá podobnost mezi sanskrtem a evropskými jazyky, stejně tak jako mezi indickým mnohobožstvím ztvárněným ve védách a křesťanským monoteismem.

Všechna tato přesvědčení dala počátek koncepci indoevropské (*árijské*) civilizace, která vznikla předpokládaným přesunem indických *Árijců* do Evropy a vytvořením pozdějších států. Za Árijce tak byl považován nejen Ind, ale i Francouz, Angličan

či Němec. V každém národě byly těmto Indoevropanům připisovány podobné úžasné vlastnosti a revitalizační vliv, kterým působili na evropskou společnost.

Jak tomu prozatím vždy bylo, některé koncepce se udrží déle než jiné, mnohé dokonce vymizí, další zase přetrvají. Na konci osmnáctého století se úžas intelektuálů spatřujících v Indii jakousi matku vznešeného lidského rodu vytratil. Co ale po sobě zanechala indická tradice, bylo pojetí o *árijské* civilizaci.

Bájní Árijci byli v roce 1853 v díle *Pojednání o nerovnosti lidských ras* od *Arthura Gobineaua* ztotožněni se středověkým pojetím „dvou ras“, přičemž v rámci této teorie došlo k záměně původně zamýšlených Germánů právě za *Árijce*, kteří byli v duchu rasové tradice chápáni jako fiktivní zakladatelé evropských civilizací. Původně neexistující etnikum tak dostalo skrz tuto publikaci punc svébytné opravdovosti na biologickém základě.

Toto ovšem nebyl jediný přínos francouzského spisovatele a publicisty. Ve své knize zároveň publikoval koncepci vývoje dějin, kdy *Árijcům* (Germánům) přiřkl jedinečné státotvorné a kulturotvorné vlastnosti. Toto etnikum podle jeho názoru podniklo ze své domoviny (tentokrát určené jako oblast Asie) pouť světem, kde se podílelo na založení těch nejsilnějších a nejrozsáhlejších říší, jaké kdy svět poznal. Z tohoto pohledu se nejednalo tedy pouze o tvůrce evropských států, ale i mnohých dalších, čímž dosáhli Árijci výsadního postavení v dějinách lidstva.

Pro udržení dané civilizace pak Gobineau tvrdil, že je prý nutné, aby se každý jedinec rozmnožoval pouze s příslušníky vlastního národa. Jestliže by totiž došlo k pokrevnímu míšení s odlišnými jedinci, byla by takováto civilizace zničena zevnitř, jelikož by byl mezi jejími příslušníky přítomen vetřelec, který postupně přetvoří původní plemeno na jiné. Toto již nebude podobné zakladateli civilizace (převážně právě Árijcům), proto nemůže ctít danou kulturu, zvyky a další stát tvořící celky.

Na místě dříve velkého národa se tak vytvoří nová rasa, jež bude mít nižší hodnotu, přičemž stálým opakováním této pokrevní degradace nevyhnutelně dojde až na vymizení lidstva samotného ze země.

Takto se dá v rychlosti nastínit rasová koncepce lidských dějin a postavení *Árijců* v nich. Dílo bylo všeobecně úspěšně přijato evropskými intelektuály, přesto to v tuto chvíli nebyl Gobineau, který vysvětlil, odkud lidé pocházejí. Tento krok učinil

až *Charles Darwin*, jenž bytí lidstva, zvířectva i rostlinstva připodobnil k neustálému boji o život v prostředí neodpouštějící přírody, jež pomocí principu těch nejsilnějších a nejdolnějších třídí vše živé na to, co je třeba zachovat a co nikoliv.

Původně hypotetiční *Árijci* byli přeneseni do skutečného světa, kde působili kulturotvornými schopnostmi, zachraňovali lidské civilizace a byli nejhodnotnějšími lidmi, jelikož prošli zocelení přírodním výběrem a lidskou evolucí bez rasového míšení. Výsledně byli dokonce zaštitěni i vědou, když nově vzniknuvší kranologie započala s výzkumem lebky a rozřadila obyvatelstvo země podle hodnoty lebečního indexu na *Árijce* a *Neárijce*. Po dalších studiích zdůrazňujících předpoklad existence *Árijců* a jejich nadřazenosti nad ostatními, byly posíleny takové pojmy jako polyfyletismus, rasismus či antisemitismus, který vlastně vyplýval ze samotné podstaty *árijské* ideologie. Na konci devatenáctého století a na počátku dvacátého byla připravena půda pro to, aby se z těchto dříve vědeckých koncepcí stala masová ideologie a politický program. Zde nastoupila role tisku, který (jak potvrdila má obsahová analýza) nejprve rozšířil výše uvedené výsledky vědeckých bádání mezi širokou veřejnost, čímž vlastně potvrdil jejich platnost. Hlavního cíle mé práce bylo tedy dosaženo.

Následně se těchto teorií uchytil také Hitler, jenž je plně absorboval a převedl nastíněná přesvědčení předchozích generací do praxe.

A co druhý cíl? Proč se *Adolf Hitler* rozhodl zcela nekompromisně zakročit proti Židům a zplodil takové zvěrstvo, jakým bezpochyby holokaust byl?

Odpovědnost za své činy nese jistě na svých bedrech, ale bylo by chybou si myslet, že je jediným odpovědným. Faktem zůstává, že všeobecný vývoj evropského myšlení šel několik staletí k tomu, co se de facto odehrálo za pár let. Bez takových, jakými byli Gobineau, Darwin, Wagner, Chamberlain, Lapouge nebo i Voltaire by nebylo hrozivé vyústění *árijské* ideologie možné. Je tedy zcela bezpředmětné hovořit o tom, zdali byl Hitler blázen, měl jakési sexuální úchytky, různé komplexy atp.

Ač tomu mnozí jen těžko věří, i on byl člověkem, což znamená, že jeho poznání muselo být dosaženo lidským uvažováním a je tedy zjistitelné ostatními příslušníky lidského pokolení. Proč Hitler skutečně spáchal holokaust?

Jednoznačně kvůli absorpci děl těch intelektuálů, kteří se zabývali rasou, antropologií či historií. Velký vliv zřejmě měly i různé politické brožury a nacionalistické

nebo antisemitské noviny. Bez formálního vzdělání byl Hitler pravděpodobně ještě více odolný vůči manipulaci a důvěřivosti, rozhodně se nedá ovšem říci, že by byl hloupý, spíše velmi dovedný ve svých záměrech a cílech.

V průběhu svého působení ve Vídni se Hitler stal antisemitou hlavně proto, že identifikoval v odlišně vypadajících a často i smýšlejících Židech cizí národ, což by v případě platnosti díla *Pojednání o nerovnosti lidských ras* jedině zánik národa, na jehož území se Židovstvo nacházelo. Nebyla to ovšem jediná „skvrna“, kterou vyzoroval. Judaisté v té době navíc neměli vlastní stát, který byl utvořen až po druhé světové válce, což Hitler chápal jako naprostou neschopnost Židů vytvořit rozsáhlejší územní celek, na němž by dokázali vládnout.

Oproti tak obdivovaným a státotvorným *Árijcům* byl tak Žid naprostým opakem a vysloužil si jediné Hitlerův odpor. Dějinná podoba putování tohoto etnika v rámci tzv. diaspory také nevyovídala při vycházení z rasových učeních o tom nejlepším úmyslu Židů. Spíše přesvědčila nacistického vůdce o tom, že Izraelité chtějí uzurpovat moc tím, že proniknou do cizích států, kde ve výsledku otráví krev původnímu obyvatelstvu pomocí jejich rozmnožování se s ním. Do pomyslného ohně pak bylo přiloženo v době, kdy si Hitler uvědomil, že za komunismus je odpovědný Žid Karel Marx.

Předpokládaná nadvláda Židovstva byla podle Hitlera nevyhnutelnou a muselo přijít radikální řešení, aby zabránil tomuto „moru“, který se rozšiřoval světem. Pasoval sám sebe do role zachránce Německa i světa a s naprostým přesvědčením spustil proces, na jehož konci bylo přes šest miliónů mrtvých.

Posledním mým cílem, který jsem si určil na počátku práce, bylo dokázat, jak lze přetvořit v průběhu let obdivuhodnou myšlenku v ničivou zbraň, a to pouze pomocí několika málo děl či názorů některých jedinců. Lze tedy vysledovat, jak důležité učít se historii a zatvrzele v ní hledat odpovědi na otázky, které nás dnes trápí.

Dějiny jsou nám studnou vědomostí a pouze ten, který je dostatečně vnímá, může dojít k vyššímu poznání a konečné prozřetelnosti, což je velmi přínosné a podstatné pro budoucnost.

A to je také směr, kterým by se mohla ubírat diplomová práce. Věřím, že s tímto a ještě hlubším poznáním lze zmapovat například vliv nacistického Německa na současný stav nacionalismu v Evropě, který je dnes často zaměňován s rasismem. Zároveň by bylo

možná zajímavé sledovat, jaký ústup zaznamenalo vlastenectví v Evropě po druhé světové válce společně s vytvořením koncepce multikulturní společnosti a jejího vlivu na budoucí vývoj evropských států.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BUDIL, I. T. *Jitro Árijců: Život a dílo Arthura Gobineaua, zakladatele árijské ideologie*. 1. vyd. Praha: TRITON, 2009. ISBN 978-80-7387-274-8.

BUDIL, I. T. *Od prvotního jazyka k rase: Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. ISBN 80-200-0987-6.

CHAMBERLAIN, H. S. *Židé: Jejich původ a příčiny jejich vlivu v Evropě*. b. m.: Bodyart Press, 2011. s. 6. ISBN 987-80-904365-8-9.

ENGELS, B. *Podíl práce na polidštění opice*. 2. vyd. Praha: Svoboda, 1949. ISBN neuvedeno.

FRANKL, M. „*Emancipace od židů*“: *Český antisemitismus na konci 19. století*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-882-9.

HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

HITLER, A. *Můj boj*. b. m.: Otakar II., 2000, ISBN 80-86355-26-8.

HORNÍK, J. *Proč holocaust: Hitlerova vědecká mesianistická vražda*. Praha: Rybka Publishers, 2009. ISBN 978-80-87067-75-8.

JOHNSON, P. *Dějiny židovského národa*. 2. vyd. Praha: Rozmluvy, 2007. ISBN 978-80-85336-38-2.

KERSHAW, I. *Hitler: 1889-1936: HYBRIS*. 1. vyd. Praha: Argo, 2004. ISBN 80-7203-581-9.

KNOTOVI, R. a R. *Charles Darwin*. 1. vyd. Praha: Horizont, 1989. ISBN 80-7012-019-3.

NIETZSCHE, F. *Mimo dobro a zlo: Předehra k filozofii budoucnosti*. Praha: AURORA, 2003. ISBN 80-7299-067-5.

Arijský boj: ústřední list Protižidovské ligy [mikrodokument]. Praha: Protižidovská liga, 1940-1945.

Fašistické listy: oficiální list Národní obce fašistické [mikrodokument]. Praha: Josef Kučera, 1931-1935.

Stráž Říše: ústřední list N.O.F. Praha: Alois Zabloudil, 1929-[1932].

Seznam použitých zahraničních zdrojů

DARWIN, CH. *The origin of species*. New York: Signet Classics, 2003. ISBN 978-0-451-52906-0.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jiří Frýbert

Obor: Sociální a mediální komunikace

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Vznik a vývoj árijské ideologie v kontextu tehdejší doby a její ohlas v českém tisku

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 84

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů českých použitých zdrojů: 15

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 0

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Mgr. Libor Svoboda, Ph.D.